

BLIŻEJ BIBLIOTEKI

Nr 1 (4)/2015

ISSN 2300-0570

Pismo bibliotekarzy Wielkopolski południowo-wschodniej

66 Wspomnienie

o dr. Zbigniewie Kledeckim

Bogumiła Celer

fot. M. Kledecki

Cyfrowe Archiwa

13

Tradycji Lokalnej

Jadwiga Milińska-Stasiak

10

O prawdziwej dacie
urodzin Bronisława
Szczepankiewicza
Henryka Karolewska

Library of Congress

USA 20c

2

Biblioteki atrakcyjnym
tematem dla kolekcjonera
Jerzy Duda

Droży Czytelnicy,
Wakacje już za pasem, mimo to mam nadzieję, iż długie dni pełne słońca i perspektywa wyjazdów nie przeszkodzi Wam w znalezieniu chwili na sięgnięcie po kolejny numer "Bliżej Biblioteki". Wszystkie artykuły są warte lektury, pozwolę sobie zarekomendować trzy z nich.

O swoich pierwszych kontaktach z biblioteką oraz związanej z nią pasji kolekcjonerskiej pisze Jerzy Duda - Wielki Mistrz Rycerskiego Zakonu Bibliofilskiego z Kapitułą Orde-ru Białego Kruka w Krakowie. Pasjonatów filatelistyki, a także bibliotekarzy, zachwycą bogate zbiory J. Dudy obejmujące znaczki pocztowe o tematyce bibliotekarskiej. Budowaną przez siebie kolekcję autor nazwał "bibliofilatelia".

Regionalistów z pewnością zaciekawi artykuł Henryki Karolewskiej, która wyjaśnia rozbieżności dotyczące daty i miejsca urodzenia Bronisława Szczepankiewicza. Dotarcie do interesujących dokumentów umożliwiła autorce prowadzona digitalizacja akt metrykalnych.

Jadwiga Miluška-Stasiak prezentuje projekt zainicjowany przez Ośrodek "Karta". W ramach Programu Rozwoju Bibliotek tworzona jest sieć Cyfrowych Archiwów Tradycji Lokalnej (CATL). Biblioteki gminne stały się centrami aktywizującymi miejscowe społeczności do ocalania, pielęgnowania i upowszechniania historii i tradycji lokalnej. Materiały archiwalne są udostępniane przez mieszkańców, pozyskiwane przez wolontariuszy, czy zbierane we współpracy z lokalnymi badaczami historii. Również opatowska biblioteka, w której od lat gromadzone są dawne fotografie i skany fotografii, skorzystała z propozycji Ośrodka "Karta" i przystąpiła do zakładania archiwum społecznego.

Myszę, iż Waszą uwagę zwrócą także pozostałe równie interesujące artykuły oraz sprawozdania i relacje z konferencji, szkoleń i odbytych wizyt, jakimi dzielą się bibliotekarze na łamach naszego pisma.

Życzę Wam udanych i bezpiecznych wakacji.

Bożumiła Celer

redaktor naczelna

Sprostowanie do artykułu M. Całki, *Najmłodsza spośród kaliskich bibliotek (Biblioteka Uczelniana Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego z okazji 15-lecia powstania)*, nr 2 (3)/2014 "Bliżej Biblioteki"

W artykule wkradł się błąd drukarski, w związku z tym została podana nieprawdziwa informacja, że w badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród użytkowników Biblioteki Uczelnianej w lutym 2014 r. ponad 9,7% respondentów wysoko oceniło poziom oferowanych usług. W rzeczywistości było to 97% badanych. Za zaistniały błąd serdecznie autorkę przepraszamy.

Artykuły

- 2 **Jerzy Duda**, *Biblioteki atrakcyjnym tematem dla kolekcjonera*
 10 **Henryka Karolewska**, *O prawdziwej dacie urodzenia Bronisława Szczepankiewicza*
 13 **Jadwiga Miluśka-Stasiak**, *Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej*
 16 **Maria Kubacka-Gorwecka**, *Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan*
 18 **Beata Kurek**, *Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego na kartkach pocztowych w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej*
 20 **Bogusława Nowicka**, *Praktyki studenckie w bibliotece szkolnej ZSP nr 2 w Kaliszu*
 24 **Katarzyna Kubiak**, *70 lat studiów bibliotekoznawczych i informacyjnych Uniwersytetu Łódzkiego*
 29 **Marianna Marciniak**, *„Życia mała garść”. Bibliotekarzy reminiscencje z ul. Nowy Świat 13*
 34 **Marcin Galant**, *Czytelnictwo i turystyka*
- Z historii kaliskich bibliotek**
 38 **Maria Kubacka-Gorwecka**, *Biblioteka Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich „Ognisko” w Kaliszu*

Sprawozdania i relacje

- 40 **Monika Sobczak-Waliś**, *„Biblioteka, Książka, Informacja, Internet 2014” – sprawozdanie z konferencji*
 44 **Monika Sobczak-Waliś**, *„Ku pokrzepieniu serc...” Narodowe Czytanie 2014*
 47 **Ewa Obała**, *„Ochrona zbiorów we współczesnej bibliotece” – warsztaty SBP*
 50 **Bogumiła Celer**, *Z wizytą w Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej – relacja*
 53 **Monika Antczak, Małgorzata Kołodziej**, *Na marginesie Jubileuszu Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu oraz Konferencji Szkoleniowej Dyrektorów i Kierowników Filii Bibliotek Pedagogicznych woj. wielkopolskiego, Kalisz, 18-19 września 2014 r.*
 54 **Małgorzata Kołodziej**, *Czytelnicy oporni w bibliotece. Zjawisko – metody pracy – dobór literatury – relacja z konferencji w Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu*
 56 **Bogumiła Celer**, *Bezcenny dar Kiry Gałczyńskiej*
 57 **Stefania Brzezińska-Michalska**, *Podsumowanie Powiatowego Konkursu Plastycznego pod patronatem Starosty Kępińskiego pt. „Jak nie być obojętnym wobec zła? Literatura jako świadectwo minionego czasu II wojny światowej. Projekt okładki do „Medalionów” Zofii Nałkowskiej”*

Przegląd wydawnictw o regionie

- 60 **Ewa Obała**, *Książki regionalne w naszych bibliotekach*

Silva rerum

- 66 **Bogumiła Celer**, *Wspomnienie o dr. Zbigniewie Kledeckim*

► Jerzy Duda

Wielki Mistrz Rycerskiego Zakonu Bibliofilskiego
z Kapitułą Orderu Białego Kruka w Krakowie

Biblioteki

- atrakcyjnym tematem dla kolekcjonera

WSTĘP

Przyznałem się kiedyś, w wydrukowanym tekście, że w dzieciństwie bałem się dentysty i fryzjera. W czasach wczesnej młodości doszedł jeszcze jeden „strach”, a mianowicie, pani bibliotekarka. Strach nie dotyczył osoby, ale pytań zadawanych przez pracowników bibliotek. Kiedy wchodziłem do biblioteki publicznej czy szkolnej zadawano mi uprzejme pytanie „czego sobie życzysz młody człowieku”, albo „jaką książkę chcesz pożyczyć”, „jakiej książki szukasz” lub podobne. A ja najczęściej niczego nie szukałem, niczego sobie nie życzyłem, a moja wizyta w tym przybytku kultury wiązała się z nieodpartą chęcią bycia wśród książek. Każde z zadawanych pytań było dla mnie na tyle krępujące, że pąsowałem, odpowiedź nie przechodziła przez gardło i robiła się nieznośna cisza. Wywoływała ona u „pani” przyjazny odruch współczucia i zrozumienia co powodowało, że nie ponawiała pytań. Dzięki temu byłem zwolniony od odpowiedzi i mogłem podejść do półek z książkami (było to możliwe gdyż byłem użytkownikiem małych i skromnie wyposażonych bibliotek). Nie był to jedyny strach. Straszły mnie swoim wyglądem również biblioteczne regały. Słabo oświetlone, wypełnione klockami, jedynie przypominającymi książki, nierównej wysokości, otulone szarym, brzydkim papierem sprawiały niemiłe wrażenie. Na dodatek, grzbiety tych klocków opatrywane były wyblakłymi liczbami złożonymi z cyfr nierówno odbijanych z pojedynczych stempli, robiło to wrażenie jakiejś kabalistycznej konotacji. Jak się później okazało była to forma dbałości o książki. Polegała właśnie na oprawianiu ich w papier z reguły najtańszy i najgorszego gatunku. Były jednak i przyjemne zdarzenia w bibliotece. Największe zadowolenie – po „przejściu” rytualnego pytania - sprawiała mi półka, na której stały rzędem jeszcze nie oprawione książki, jarzące się kolorowymi grzbiętami. Mogłem przeczytać ich tytuły, sięgnąć po wybrane i wyobrażać sobie co one mogą zawierać.

Moja wiedza o bibliotekach była skromna, bowiem zainteresowanie nimi ograniczało się jedynie do posiadania podstawowych informacji, które wynikały z mojej roli „konsumenta”. Po wielu latach, kiedy po raz pierwszy brałem do ręki, świeżo zakupioną, „Encyklopedię wiedzy o książce”, wydaną w 1971 r., ze zdziwieniem stwierdziłem, że hasła „biblioteka, biblioteki” i hasła pochodne oraz bibliotekoznawstwo zajmują 34 strony, a dokładniej 126 szpalt księgi wydanej w formacie ósemki. Wydawało mi się wówczas, że była to zbyt duża objętość tekstu, poświęcona na opisy hasel dotyczących bibliotek, nawet jak na dzieło, które chociaż liczyło ponad 1400 stron, to musiało zawierać encyklopedyczne wiadomości na temat dziejów i współczesności książki oraz wszelkie informacje dotyczące spraw związanych z powstawaniem, produkcją, rozpowszechnianiem, czytelnictwem i rolą książki dla rozwoju cywilizacji. Jak pamiętam, z zainteresowaniem przeczytałem jedynie teksty dotyczące dziejów bibliotek, szczególnie w okresie starożytności i w średniowieczu, a także dzieje bibliotek w Polsce. Mniej interesowały mnie informacje o poszczególnych bibliotekach. Intrygujący natomiast był podział bibliotek, o którym dowiedziałem się po raz pierwszy.

Upłynęło kolejnych kilka lat i do rąk moich, przypadkowo, trafiła "Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego", wydana w 1976 r. Przeglądając jej zawartość, czytając hasła, definicje i opisy, zdałem sobie sprawę ze złożoności pojęcia – biblioteka, jak również bogactwa

treści jaka kryje się pod tym pojęciem. Odniosłem wrażenie, po wielu miesiącach „zaglądania” do encyklopedii, że biblioteki z ich budynkami, wnętrzami, zagospodarowaniem, organizacją stawały się obiektem zwiększonego zaciekawienia. Zwiększona ciekawość łączyła się z częstymi wówczas wizytami w Bibliotece Jagiellońskiej i w innych krakowskich bibliotekach w poszukiwaniu materiałów do pierwszego „poważnego” artykułu, który miał się ukazać drukiem w zeszytach naukowych jednej z katedr Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Wydarzeniem, które zamknęło pierwszy etap mojego zaciekawienia bibliotekami, a otworzyło nowy etap już zainteresowania nimi, była wizyta w jednym z krakowskich antykwariatów, zakończona zakupem książki „Skarbnice wiedzy: studium budownictwa bibliotek”, autorstwa Zbigniewa Cudnika. Był to rok 1985. Zawarty w książce krótki wykład historii bibliotek, bogaty materiał ilustracyjny przedstawiający budynki bibliotek i ich wnętrza, prezentacja problemów związanych z funkcjonowaniem bibliotek w ujęciu historycznym oraz wynikające z nich warunki projektowania budynków bibliotek miały duże znaczenie dla mojego kolekcjonerstwa. Cała moja ówczesna wiedza w połączeniu z informacjami zawartymi w „Studium” wprowadziły mnie w świat bibliotek, który miał w niedługim czasie zaowocować podjęciem kolekcjonerskiego wyzwania to znaczy zbudowania zbioru pod tytułem „biblioteki”. Zbiór wpierw obejmował znaki pocztowe i wchodził w skład rodzącej się wówczas bibliofilatelii, a następnie został rozszerzony o widokówki i stawał się samodzielną kolekcją – przynajmniej z założenia.

Takie były początki mojego kolekcjonerskiego zainteresowania się bibliotekami.

WYPISY I KOMENTARZE NA TEMAT BIBLIOTEK Z MOICH KOLEKCJONERSKICH NOTATEK (DOTYCZĄ ZNAKÓW POCZTOWYCH)

Podjęcie trudnego dla mnie tematu wymagało zupełnie nowego podejścia do procedury poszukiwania odpowiedniego materiału filatelistycznego. Moje wcześniejsze zbiory tematyczne powstawały bez specjalnych przygotowań, a materiał filatelistyczny był gromadzony w oparciu o posiadaną wiedzę na dany temat i był wybierany na podstawie własnej oceny jego przydatności. Jeśli miałem wątpliwości sięgałem do encyklopedii względnie zasięgałem informacji od doświadczonych filatelistów. W przypadku podjęcia tematu z nowej dziedziny, dosyć odległej mojemu wykształceniu sprawa poszukiwania odpowiedniego materiału wymagała zupełnie nowego podejścia. Postanowiłem podejść do sprawy w sposób bardziej uporządkowany i w oparciu o wyniki poszukiwań literaturowych. Powstał rodzaj dziennika, w którym zapisywałem, ważniejsze informacje uzyskiwane z różnych źródeł, przede wszystkim literatury profesjonalnej. Informacje opatrywałem niekiedy własnymi komentarzami. Na użytek artykułu wybrałem niektóre fragmenty z manuskryptu dziennika, który ma formę zeszytu z wkładkami w postaci luźnych kartek.

Lecznice duszy, skarbnice wiedzy, książnice czyli inaczej biblioteki nie mogłyby powstawać gdyby zabrakło decyzji światłych władców i mężów stanu oraz zaangażowania ludzi kochających książki i rozumiejących ich znaczenie dla rozwoju cywilizacyjnego, w tym szczególnie bibliotekarzy zwanych w starożytności librarii; gdyby nie było bibliofilów oraz chętnych do korzystania z zawartości bibliotek oraz donatorów. Zrobić wypis z literatury zarówno twórców bibliotek, sławnych bibliotekarzy i innych osób znaczących dla rozwoju bibliotek. (Sprawdzić w literaturze, wypisać nazwiska i dodać nieco szczegółów).

„Książka ma swoją świątynię, ma swoje państwo, w którym króluje niepodzielnie. Państwu temu na imię: biblioteka...” pisał Zdzisław Dębski. Zanim jednak utworzono to „państwo”, biblioteką nazywano naczynie drewniane lub kamienne (z greckiego biblion – theke) gdzie przechowywano zwoje. Po łacinie naczynie takie lub futerał nazywano capsą lub scrinium. Z upływem czasu miejscem przechowywania kodeksów i książek mogły być budynki, lokale, jak również szafy, nazywane zdrobniale biblioteczkami, a nawet skrzynie oraz półki. O tych ostatnich pisze Richard de Bury w Philobiblion: „Odnowiono przybytki dla ich dawnych mieszkańców i ustawiono pięknie wyrobione półki z cedrowego drzewa, a osobliwe działy oznaczono napisami na złocie i kości słoniowej, w oddziałach tych poumieszczano ostrożnie z czcią niesione księgi, ażeby zbyt bliskie sąsiedztwo jednej nie dolegało drugiej i zbyt uciskiem nie przeszkadzało jednej, gdy drugą wyjmują” Píše również o skrzyniach „O, przecenne, godziwe miejsce na książnicę ta skrzynia, zrobiona z niezniszczalnego drzewa szitti i okuta złotem wewnątrz i zewnątrz”.

Biblioteki są pamięcią ludzkości. Echem jej dziejów i świadectwem czasów. Pisało się kiedyś, że kiedy umiera stary człowiek to tak jakby ginęła biblioteka. Gromadzono w nich całą mądrość tego świata. Dlatego losy bibliotek są pełne dramatyzmu. „Wszchemocny Twórco i Miłośniku pokoju, wypleń narody, które pragną wojny, więcej szkód przynoszą księgom niż wszystkie inne plagi ziemi” pisał wspomniany Ryszard de Bury. „Skargi ksiąg na wojny” mogą się równać skargom na inne plagi ludzkości takie jak fanatyzm religijny, rewolucje społeczne czy bezgraniczna ignorancja.

Należy wierzyć, mimo wszystko, że biblioteki przetrwają najgorszy czas dając strawę duchową tym, którzy jej będą potrzebowali. Przetrwają albo odrodzą się jak Feniks z popiołów, jak to ma miejsce z Biblioteką Aleksandryjską.

Innym wielkim dziełem architektonicznym ostatnich lat jest kompleks budynków Biblioteki Narodowej im. Francois Mitteranda w Paryżu zaprojektowany przez Dominique Perrault i oddany do użytku w 1996 r. Wybrałem dwa przykłady nowych rozwiązań architektonicznych. Zapewne te przykłady jak i inne muszą być wykorzystane w wydawnictwach pocztowych jak i na pocztówkach. Widoki budynków, wewnątrz obiektów będą ważnym podzbiorem w kolekcji. (Trzeba sprawdzić w katalogach. Czy widoki budynków są tylko na znaczkach pocztowych, czy mogą znaleźć się także na kasownikach dodatkowych, stemplach?) Stanowiło by to ciekawe uzupełnienie podzbioru. Po wstępnym sprawdzeniu okazało się, że widoki budynków bibliotek stanowią częsty motyw znaczków pocztowych (spisać dane z katalogów).

Mam szczęście, otrzymałem wyproszony, długo oczekiwany katalog znaczków pt. „Bibliotheken und ihre Kostbarkeiten auf Briefmarken” opracowany przez Heinz Gittig’a w 2001 r. Fantastyczne opracowanie, kopalnia wiedzy. Nadzwyczajna pomoc dla kolekcjonera, szkoda, że nie wydany. Otrzymałem odbitkę ksero w kolorze.

BIBLIOTEKI NA WYBRANYCH ZNAKACH POCZTOWYCH

Równocześnie z prowadzeniem dziennika, w którym rosła liczba wpisów na temat bibliotek wzrastała liczba znaczków pocztowych w mojej kolekcji, pozyskiwanych różnymi drogami, głównie poprzez zakup od znajomych filatelistów podczas spotkań wymiennych czy giełd kolekcjonerskich. Wielką rolę w całym procesie budowania zbioru zaczęły spełniać katalogi znaczków. Na szczęście miałem możliwość korzystania z najpopularniejszego w Polsce katalogu wydawanego przez firmę Michel, również katalogów: amerykańskiego SCOTT i francuskiego Yvert et Tellier. Wertowanie katalogów było czasochłonne, a do tego rodziło nową potrzebę, a mianowicie prowadzenie swojego własnego katalogu znaczków zawierającego wypisy z dostępnych mi katalogów wraz z komentarzami. Komentarze dotyczyły między innymi różnic w opisach tych samych znaczków w różnych katalogach. Nie zaprzestałem prowadzenia własnego katalogu nawet kiedy otrzymałem wspomniany wcześniej katalog Heinz'a Gittig'a.

Najczęstszym tematem znaczków pocztowych dotyczących bibliotek, wydawanych przez poczty różnych krajów, są budynki bibliotek lub mieszczących biblioteki, fragmenty tych budynków, ich wnętrza, a nawet wystrój poszczególnych sal. W tym zakresie istnieje wiele ciekawych rozwiązań formalnych i graficznych. Znaczki z tą tematyką były na ogół łatwo rozpoznawalne, a opisy na znaczkach potwierdzały przynależność ich do zbioru. Znaczki wydawane po drugiej wojnie światowej przez kraje europejskie były dosyć łatwo osiągalne przez kolekcjonera. Nieco więcej problemów sprawiało mi pozyskiwanie znaczków z okresu wcześniejszego. Trzeba pamiętać, że początki mojego zbioru sięgają okresu, w którym nie było Internetu i dostępu do internetowych aukcji. Dlatego pozyskanie pierwszych znaczków z widokiem biblioteki trwało dosyć długo. Tymi pierwszymi są dwa znaczki, o takim samym rysunku tylko w innym kolorze, wydane w długiej serii z okazji 300. rocznicy śmierci Miguel de Servantes Saavedra przez pocztę Hiszpanii w 1916 r. Na znaczkach znalazł się widok pałacu Biblioteki Narodowej (fot.1). Do roku 1939 wydanych zostało jeszcze kilka znaczków o tematyce związanej z bibliotekami. Należą do nich między innymi: znaczek wydany przez Poczta Polską w 1935 r. z widokiem budynku Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu (fot. 2); znaczek wydany przez Poczta Finlandii z 1932 r. (fot. 3); przez Poczta Austrii w 1929 r., znaczek o najwyższym nominale na którym znalazł się widok fragmentu budynku Biblioteki Narodowej (fot. 4). Kontrowersje wzbudzał znaczek wydany przez Poczta Islandii w 1925 r., na którym znalazł się widok budynku Muzeum Narodowego w Reykjavíku (we-

Fot. 1

Fot. 2

Fot. 3

Fot. 4

Fot. 5

Fot. 6

dług jednego katalogu znaczków), muzeum i biblioteki według innego katalogu znaczków (fot. 5).

W późniejszym czasie liczba wydawanych znaczków z motywami „bibliotecznymi” systematycznie rosła. W 1941 r. Poczta Kolumbii emitowała znaczki z widokiem budynku biblioteki (na fot. 6 znaczek przedrukowany). W 1945 r. poczta Rumunii wydała interesujący materiał filatelistyczny, na który złożyły się znaczki, arkusiki oraz bloczek przedstawiające: króla Karola I fundatora biblioteki, jak i króla Michała na tle budynku biblioteki (fot. 7 i 8). Również kraje pozaeuropejskie wydawały znaczki, na których pokazywano budynki bibliotek. Przykładów jest wiele, a wśród nich między innymi emisje poczt: Kuby z 1958 r., Japonii, Egiptu z okazji 100. rocznicy powstania Biblioteki Narodowej z 1970 r., Wietnamu i Dominikany z 1974 r., Malezji z 1994 r.

Poczta Polska wydawała po II wojnie światowej znaczki z budynkami bibliotek. W 1945 r. ukazał się znaczek z widokiem dziedzińca dawnej Biblioteki Jagiellońskiej mieszczącej się w Collegium Maius, w 1977 r. z widokiem zamku w Kórniku, w którym mieści się Biblioteka PAN, a w 1999 znaczek przedstawiający fasadę budynku Biblioteki Polskiej w Paryżu. Na uwagę zasługuje emisja serii znaczków wydanych z okazji 10-lecia PRL – wśród których znalazł się znaczek przedstawiający wnętrze biblioteki z dwoma postaciami (fot. 10). Grawerem znaczka był Czesław Ślania, najwybitniejszy polski artysta o światowej sławie, który zrealizował ponad 1000 znaczków dla poczt wielu krajów. Był również autorem dwóch znaczków wydanych przez Poczcie wyspy Faroer w 1978 r., przedstawiających widoki starego budynku dawnej biblioteki oraz widok współczesnego budynku (fot. 14, i 15). Ciekawostką znaczka pokazanego na fot. 10 jest to, że artysta wygrawerował na książkach pokazanych w tle za postaciami, wybrane tytuły oraz imiona swoich bliskich. Można się o tym przekonać oglądając znaczek w dużym powiększeniu.

Specjalne wydawnictwa poświęcono tak znakomitym i słynnym bibliotekom jak Biblioteka Kongresu Stanów Zjednoczonych, Bibliotece Watykańskiej /Biblioteca Apostolica Vaticana/ oraz Państwowej Bibliotece ZSRR im. W. I. Lenina (w latach 1925–1992) nazwanej od 1992 r. Rosyjską Biblioteką Państwową.

Na znaczkach przedstawiane są wnętrza bibliotek zarówno bez postaci jak i ze sztafażem. Wnętrza bibliotek pokazywane są na wielu znaczkach wydawanych przez poczty różnych krajów, w tym pocztę Szwecji w 1961 r. z okazji 300 rocznicy drukarstwa, poczty Islandii z roku 1968, czy nawet poczty Grenlandii z 1980 r.

Dochodzimy wreszcie do naszych domowych bibliotek, w których książki układane są na półkach lub w szafach zwanych biblioteczkami. I ten rodzaj bibliotek ma swoje odzwierciedlenie w materiale filatelistycznym. Szafy biblieczne i półki na książki pokazane są na znaczkach wydanych przez poczty: Rumunii w 1941 r, Algierii w 1980 oraz 1969, a także Włoch z 1996 r. Szczególnym przypadkiem pokazywania domowych lub „służbowych” bibliotek są znaczki, na których znajdują się wizerunki lub portrety wybitnych i zasłużonych ludzi. Najczęściej osoby takie są portretowane na tle półek lub szaf z książkami. Widok książek w tle lub książek w otoczeniu danej postaci zawsze nobilitował osobę portretowaną. Urokliwym przykładem „portretu w bibliotece” jest znaczek wydany przez Poczcie Dahomeju dla uczczenia pamięci Marszałka de Gaulle’a. (fot. 21).

Znaczki o tematyce „biblioteki” to nie tylko znaczki z widokami budynków, wnętrz, sprzętów czy detali. To również znaczki na których przedstawione są, na przykład, reprodukcje dzieł malarskich. Jedno z nich (pokazane na fot. 24) jest dziełem wyjątkowym bowiem przedstawia bibliotekę widzianą oczami dziecka. Poczta Hiszpanii wydała w roku 1979 z okazji Międzynarodowego Roku Dziecka znaczek z pracą „Dzieci w bibliotece” wykonaną przez dziewięciolatka. Drugie dzieło jest zupełnie wyjątkowe. Przedstawiony na fot. 23 znaczek pochodzi z serii wydawanej w 1993 r. przez pocztę Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku prezentującej tekst Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka uchwalonej 10 grudnia 1948 r. na Trzeciej Sesji Ogólnego Zgromadzenia ONZ. Każdy z artykułów dokumentu zwanego potocznie Deklaracją Praw Człowieka jest ilustrowany. Na przywieszce prezentowanego znaczka znajduje się tekst artykułu 26. wspomnianej Deklaracji dotyczący prawa do edukacji. Tekst ten jest ilustrowany obrazem

Fot. 7

Fot. 8

Fot. 9

Fot. 10

Fot. 11

Fot. 12

Fot. 13

Fot. 14

Fot. 15

Fot. 16

Fot. 17

Fot. 18

Fot. 19

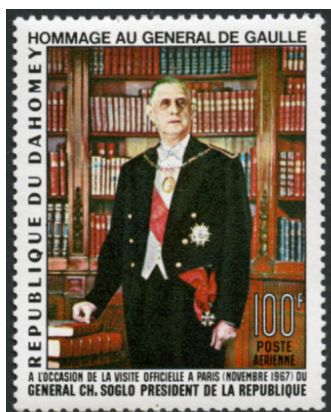
Fot. 20

Jacoba Lawrence'a „Biblioteka” namalowanym w 1960 r. Obraz wisi w bibliotece ONZ nazwanej od nazwiska Sekretarza Generalnego, który zginął w katastrofie lotniczej w 1961 r., Biblioteką Daga Hammarskjolda.

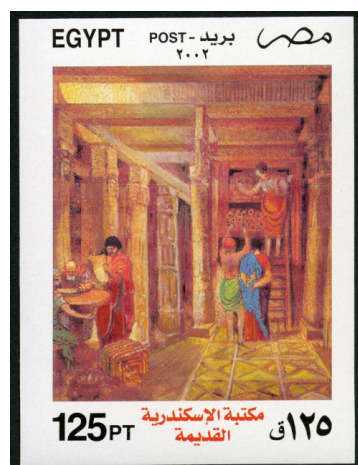
Wydawnictwa pocztowe w postaci znaczków, bloczków, kopert FDC czy kartek towarzyszą zawsze wielkiemu wydarzeniu kulturalnemu, jakim jest dla każdego kraju otwarcie nowego obiektu biblioteki, szczególnie jeśli jest to biblioteka o wysokiej randze w dziedzinie gromadzenia zbiorów. Warto wspomnieć o dwóch takich wydarzeniach, a mianowicie otwarciu w 1996 r. nowego kompleksu budynków Biblioteki Narodowej im. Francois Mitteranda w Paryżu oraz otwarciu w 2002 r. Biblioteki Aleksandryjskiej w Egipcie. Zarówno poczta Francji jak i poczta Egiptu emitowały walory upamiętniające te wydarzenia. Poczta Francji wydała znaczek oraz ozdobną kopertę FDC (fot. 20), a Poczta Egiptu znaczek, bloczek oraz kopertę FDC (fot. 22).

Wspominałem o kilku zaledwie sprawach dotyczących tematu „biblioteki” na znakach pocztowych. Odrębną i niezwykle interesującą grupę walorów stanowią okazjonalne kasowniki dotyczące bibliotek szczególnie jeżeli są one użyte na ozdobnych kopertach. Do takich zaliczam między innymi kasownik z 1991 r. stosowany przed świętami Bożego Narodzenia w bibliotece założonej przez Sir Thomasa Bodley'a /Bodleiana/ w końcu XVI wieku. Inne kasowniki w moim zbiorze dotyczące bibliotek pochodzą z Japonii i Estonii. Pośród ciekawych kasowników są również „polonika” np. z napisem „10 rocznica polskiej biblioteki im. Ignacego Domeyki w Buenos Aires”; „Biblioteka Polska w Paryżu – wystawa w Muzeum Generała Sikorskiego w Londynie”; „Otwarcie Biblioteki Polskiej w P.O.S.K –u”. Do bardzo interesujących materiałów filatelistycznych zaliczam także ozdobne koperty wydawane przez pocztę b. ZSRR z rysunkami budynków bibliotek, które stanowią część ilustracyjną koperty.

Budowanie przeze mnie kolekcji, nazwanej „bibliofilatelia”, w której znaczącym subtematem są walory poświęcone bibliotekom miało wymiar międzynarodowy. Dzięki temu udało mi się nawiązać kontakt z Larry T. Nix'em, wybitnym amerykańskim kolekcjonerem, znawcą problematyki bibliotekarskiej (sam był pracownikiem jednej z bibliotek) dzięki któremu odkrywałem nowy wspaniały świat bibliotek. Jego wystawa, która obrazowała historię bibliotek amerykańskich, zdobywała najwyższe nagrody na tematycznych wystawach filatelistycznych w USA, a katalog tej wystawy, który otrzymałem w odbitce, wyznaczył mi nowy sposób podejścia do mojej kolekcji. Pozwolił mi stanąć jeszcze bliżej biblioteki.

Fot. 21

Fot. 22

Fot. 23

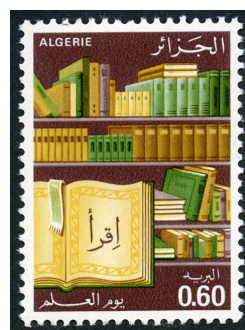
Fot. 24

Fot. 25

Fot. 26

Fot. 27

► Henryka Karolewska

Bibliotekarz Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu

O prawdziwej dacie urodzenia Bronisława Szczepankiewicza

Bronisław Szczepankiewicz – to postać wielokrotnie przywoływana w roku 2014 w ramach obchodów stułetniej rocznicy zburzenia Kalisza. Znakomity księgarz, edytor i działacz społeczno-kulturalny w 1914 r. był świadkiem zagłady miasta, a na jego pośmiertnie opublikowanym pamiętniku *Kalisz wśród bomb, granatów i ognia w dniach sierpniowych 1914 roku* oparto prezentowany latem kaliszanom plenerowy spektakl „I narodził się znowu. Jak Feniks”.

Dzięki kaliskim badaczom znana jest jego działalność i dorobek. Szczepankiewicz przyjechał z żoną do Kalisza ok. 1869 r. i zatrudnił się jako nauczyciel gimnastyki, otworzył też szkołę tańców salonowych. Wkrótce przyszła na świat córka Stanisława, w kolejnym roku syn Mariusz. W 1873 r. Szczepankiewicz stał się współorganizatorem i opiekunem Niedzielnej Szkoły Handlowej, którą dotował i gdzie nauczał.

W 1878 r. roku założył księgarnię ze składem m. in. nut, instrumentów muzycznych, dewocjonaliów i oleodruków, później wyrobów z marmuru i tytoniowych. Udostępniał książki i czasopisma także w swej czytelnicy i wypożyczalni. Księgarnia pełniła rolę centrum organizacyjnego życia kulturalnego miasta: rozprowadzała bilety na przedstawienia amatorskie i koncerty muzyczne, przyjmowała zapisy na wieczornice, a także przygotowywała programy, plakaty, afisze. W 1880 r. otworzył drukarnię, litografię i introligatornię oraz uruchomił trzy kioski „w stylu mauretańskim”.

Fragment aktu urodzenia B. Szczepankiewicza

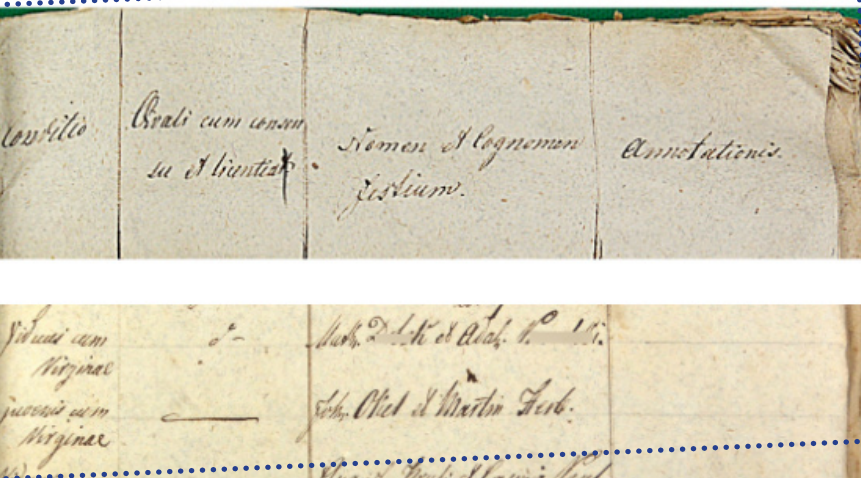
Z myślą o przyszłości czworga dzieci zarabiał także jako agent ruskiego towarzystwa ubezpieczeń od ognia. Podejmował przy tym wiele funkcji społecznych: był korespondentem Towarzystwa Sztuk Pięknych w Kaliszu (stąd wystawy obrazów w księgarni), starszym Zgromadzenia Kupców miasta Kalisza, członkiem rady Pierwszego Towarzystwa Pożyczkowo-Oszczędnościowego oraz Zarządu Popierania Przemysłu i Handlu. Na łamach „Kaliszanina” propagował m. in. gimnastykę dla dzieci i młodzieży. Wydawał druki muzyczne, religijne, album fotograficzny Kalisza, kalendarze kaliskie czy prace z historii miasta.

Pełen inicjatywy i z pewnością utalentowany przedsiębiorca z braku formalnego wykształcenia był niedoceniany przez kaliską „arystokrację” (prawników, lekarzy i nauczycieli gimnazjum)¹.

Największą pasją „tego wytwornego kupca” była chyba muzyka. Od 1877 r. Szczepankiewicz prowadził amatorskie kółko muzyczne. Skomponował poloneza „Wspomnienie złotych snów” i polkę „Pokusa”, które w 1881 r. wydał i ofiarował wszystkim swoim uczniom i uczennicom. Wyróżniał się też

umiejętnością gry na cytrze. Rodzina podzielała jego zainteresowania: żona i syn śpiewali w chórze, córka Janina była skrzypaczką² a Stanisława – aktorka i śpiewaczka operowa po studiach w Rzymie i Dreźnie występowała na scenach europejskich³.

B. Szczepankiewicz był współzałożycielem i pierwszym prezesem założonego w 1882 r. Kaliskiego Towarzystwa Muzycznego upowszechniającego nie tylko muzykę, ale także literaturę polską. Gdy w latach 1901-1902, głównie dzięki jego usilnym staraniom, budowano gmach Kaliskiego Towarzystwa Muzycznego, największe pomieszczenie parteru aż do 1939 r. było ozdobione malowidłami przedstawiającymi sławnych muzyków i luminarzy kultury ufundowanymi właśnie przez księgarza.

Aktywny na wielu polach w kwietniu 1909 r. został prezesem Kaliskiego Towarzystwa Esperantystów, a w 1911 r. zaangażował się w tworzenie „Kuriera Kaliskiego” konkurencyjnego wobec „Gazety Kaliskiej”, którego później został redaktorem⁴.

Jednak „dopiero w czasie wojny okazał cały zasób taktu, umiejętności parlamentarnej, poświęcenia i odwagi”⁵ gdy w opustoszałym mieście z gromadką nieszczęśliwych ten siedemdziesięciosześcioletni nestor „używał wszelkich możliwych i niemożliwych sposobów by uchronić od pożaru i rabunku” gmach KTM⁶, co mu się udało. Zadbął przy tym o spisywanie na gorąco swych wrażeń i przeżyć z pełnych grozy dni, a tekst tej wspomnianej już unikatowej publikacji znalazł się w dziele „Katastrofa kaliska 1914...” wydanym w 2014 r.⁷ Kaliski „Robinson” zmarł 31 października 1922 r. w Warszawie. Pochowany został w Kaliszu na cmentarzu przy Rogatce.

W publikowanych dotychczas biogramach B. Szczepankiewicza są pewne rozbieżności dotyczące daty i miejsca urodzenia⁸. Aby wyjaśnić wątpliwości należało poszukać aktu urodzenia księgarza. Rozwój internetu oraz prowadzona od lat digitalizacja akt metrykalnych umożliwiły dotarcie do interesujących dokumentów.

Dzięki pomocy członków forum Wielkopolskiego Towarzystwa Genealogicznego „Gniazdo” udało się odszukać, odczytać i przetłumaczyć cenny akt z księgi metrykalnej.

Okazało się, że B. Gaudenty Szczepankiewicz urodził się 22 lutego 1838 r. w Trzemesznie jako najstarsze z czworga dzieci Józefa Szczepankiewicza (25 lat) i Doroty Bogdanowicz (22). Intrygujące są pozostałe dane: ojciec Bronisława posługującego się herbem „Dziury” określany jest jako „sutor” czyli „szewc”, luteranin. Wiadomo też, że przed przyjazdem do Kalisza Szczepankiewicz miał już pewne doświadczenie w branży księgarskiej, gdyż poślubiając w 1866 r. w Warszawie siedemnastoletnią Genowefę z Dąbkowskich prowadził w Trzemesznie sklep materiałów piśmiennych⁹.

Bogate życie księgarza zasługuje, jak widać, na szczegółowe badania i odsłonić może niejedną tajemnicę.

Przypisy:

1. M. Zadora, *Wspomnienia „Piątkowe. Kartki z ruchu umysłowego i społecznego kobiet kaliskich w latach 1892-1912”*, „Goniec Kaliski” 1924, nr 9, s. 2.
2. *Towarzystwo Muzyczne w Kaliszu i budowa jego domu*, „Echo Muzyczne, Teatralne i Artystyczne” 1904, nr 17-18, s. 265.
3. Dobrowolska Stanisława, [w:] *Słownik biograficzny teatru polskiego 1765-1965*, Warszawa 1973, s. 133.
4. K. Walczak, *Czasopisma kaliskie XIX i początków XX w.*, Kalisz 2005, s. 51.
5. E. Bohowiczowa, *List do redakcji „ABC Kaliskie”* cz. 2, „ABC Kaliskie” 1938, nr 103, s. 1.
6. Tamże.
7. B. Szczepankiewicz, *Kalisz wśród bomb, granatów i ognia w dniach sierpniowych 1914 roku : z osobistych wrażeń, „Gawędy Kaliskie” 1937-1939*, [w:] R. Bieniecki, B. Celer, *Katastrofa kaliska 1914. Materiały źródłowe (wybór)*, Kalisz 2014, s. 271-318.
8. Zob. R. Szczepaniak, *Szczepankiewicz Bronisław (1843 w Wielkopolsce – 1922 Kalisz)*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, Warszawa – Łódź 1972, s. 870-871 ; ten sam 1843 rok E. Saganowska, *Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej - ziemi kaliskiej*, t. 1, red. H. Tadeusiewicz, Kalisz 1998 s. 271 (tu z uściśleniem „urodził się w rodzinie ziemiańskiej”) oraz w biogramie autorstwa K. Walczaka i D. Wańki zamieszczonym w tomie 47. *Polskiego Słownika Biograficznego* w 2010 r. Z kolei w *Wielkopolskim słowniku biograficznym* wydanym w 1981 r. Z. Chodyła podaje „Szczepankiewicz Bronisław (1837-1922), księgarz, drukarz, nakładca, działacz społ.-kult., ur. w Wielkopolsce.”
9. Odpis aktu ślubu w posiadaniu autorki.

► Jadwiga Miluńska-Stasiak

Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej
im. Braci Gillerów w Opatówku

Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej

Biblioteki, zwłaszcza w małych miejscowościach, są instytucjami, które realizują różnorodne zadania. Ze względu na otwarty charakter tych instytucji i bliski kontakt z lokalnym środowiskiem bibliotekarze aktywnie uczestniczą w życiu własnej społeczności. Każda miejscowość ma swoją historię. O miastach, zwłaszcza tych, które były i są ośrodkami administracyjnymi, które mają bogatą przeszłość ukazują się monografie, artykuły naukowe i popularnonaukowe. Znacznie trudniej zapoznać się z lokalnym dziedzictwem wsi i miasteczek, a przecież wiele z nich ma bogatą przeszłość i tradycje. Są one istotne nie tylko dla mieszkańców, ale także dla krajoznawców i turystów. Programy szkolne ostatnich lat ograniczyły w znacznym stopniu naukę historii i wiedza historyczna zgromadzona w bibliotekach może być znaczącym uzupełnieniem edukacji historycznej młodzieży.

W małych miejscowościach to właśnie biblioteki są instytucjami, które mogą gromadzić stare fotografie, dokumenty, wspomnienia mieszkańców i wszelkie materiały, które składają się na lokalne dziedzictwo. Bibliotekarze, którzy czują się regionalistami, gromadzą fotografie lub skany udostępnianych przez czytelników zdjęć. Rosnące zbiory fotografii należy odpowiednio rejestrować i opisywać. I tutaj przyszedł bibliotekarzom z pomocą Ośrodek „Karta” włączając się do Programu Rozwoju Bibliotek z inicjatywą zakładania społecznych archiwów przy bibliotekach gminnych.

Ośrodek „Karta” jest niezależną organizacją pożytku publicznego, której początki sięgają schyłku lat siedemdziesiątych. Tworzyli go ludzie, którzy chcieli działać w imię racji społecznych i publicznych, wyrażali swój sprzeciw wobec oficjalnego zideologizowanego świata, skupiali wokół siebie tych, którzy pragnęli wolności i prawdy. W odpowiedzi na ogłoszenie stanu wojennego zaczęli wydawać od stycznia 1982 r. podziemne pismo „Karta”, w którym prezentowali postawy ludzi szukających wolności i prawdy. Od 1990 r., po zniesieniu cenzury, pismo ukazuje się legalnie i zajmuje się historią Polski i Europy Środkowo-Wschodniej w XX w. W tym roku ukazał się 82. numer kwartalnika „Karta”. Czasopismo wydawane jest z niezwykłą starannością. Zawiera niepublikowane dotąd materiały i wspomnienia, zawiera unikatowe zdjęcia. Jest niezwykle ciekawym i cennym źródłem informacji historycznej pochodzącej od świadków historii. Oprócz redagowania kwartalnika „Karta” Ośrodek prowadzi działalność wydawniczą, wystawienniczą, edukacyjną, archiwistyczną. Tworzy bazy danych, np. Indeks Represjonowanych czy Bibliotekę Cyfrową OK. Ośrodek inicjuje działania mające na celu zachowanie pamięci i skupia ludzi różnych profesji, w tym wolontariuszy, połączonych wspólnym celem – zachowania i przekazywania

prawdy historycznej.

Gminna Biblioteka Publiczna im. Braci Gillerów w Opatówku od dawna gromadzi dawne fotografie i skany fotografii. W 2012 r. biblioteka, jako instytucja gminy nie przekraczającej 20 tys. mieszkańców, skorzystała z propozycji Ośrodka „Karta” i przystąpiła do zakładania archiwum społecznego. Zaczątek naszego archiwum został zamieszczony na stronie CATL i w publikacji Ośrodka „Karta” pt. *Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej w Polsce* wydanej w 2014 r. Umiejętności archiwalno-popularyzatorskie zdobyte przez bibliotekarzy uczestniczących w projekcie pozwalają na właściwe gromadzenie, opracowanie i digitalizowanie zbiorów. Włączenie zgromadzonych przez bibliotekę zbiorów fotografii do społecznego archiwum zapoczątkowanego dzięki Ośrodkowi „Karta” będzie wymagało jeszcze wiele pracy. Zgromadzone dotychczas zbiory są duże, ponadto cały czas napływają kolejne zdjęcia, a wraz z upływem czasu coraz trudniej jest identyfikować przedstawione na nich postaci, wydarzenia czy obiekty.

Spółeczne archiwum tworzone przy każdej bibliotece przyczynia się do zachowania lokalnego dziedzictwa i jest cennym źródłem informacji lokalnej dla mieszkańców miejscowości i osób z niej pochodzących, ale także dla władz samorządowych, historyków i turystów. W marcu 2015 r. członkowie Towarzystwa Przyjaciół Opatówka zwrócili się do Rady Gminy w Opatówku o podjęcie działań w celu przywrócenia praw miejskich Opatówkowi, który posiadał status miasta od XIV w. do 1870 r. Materiały historyczne dotyczące Opatówka zgromadzone w bibliotece, w tym fotografie, są podstawą do podjęcia takich działań dla wszystkich zainteresowanych.

Dawne fotografie ze zbiorów Gminnej Biblioteki Publicznej im. Braci Gillerów w Opatówku

Drużyna Harcerska im. gen. Józefa Sowińskiego
w Opatówku - ok. 1921 r.

Obchody setnej rocznicy śmierci Jana Kilińskiego w Opatówku
- styczeń 1919 r.

Sztuka pt. "Racławickie kosy" wystawiana przez uczniów
Preparandy Nauczycielskiej w Opatówku w 1922 r.

► Maria Kubacka-Gorwecka

Starszy kustosz Miejskiej Biblioteki Publicznej
im. A. Asnyka w Kaliszu

Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan

W ramach projektu „eSzkola Wielkopolska – Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan” ponad 9000 uczniów z 226 wielkopolskich szkół podstawowych tworzy zbiór multimedialnych wpisów poświęconych wybitnym postaciom województwa wielkopolskiego. Przedsięwzięcie jest wynikiem współpracy Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu, Ogólnopolskiej Fundacji Edukacji Komputerowej oraz Konsorcjum: Fundacji eSzkola i Biura Handlowego EuroConsult Zdzisław Lara. Założeniem programu jest przygoda naukowa, pomocna uczniom w połączeniu wiedzy szkolnej z zakresem historii, geografii, przyrody, języka polskiego z ich rozwojem interdyscyplinarnym. Projekt trwa dwa lata do 31 czerwca 2015 r. Podczas każdej edycji 20 uczniów w ramach zajęć pozalekcyjnych (w 4 lub 5 osobowych zespołach) zajmuje się odnalezieniem najciekawszych i najwybitniejszych postaci swojej gminy – osób zarówno historycznych, jak i żyjących obecnie. Uczniowie mają stworzyć na temat wybranej osoby autorski wpis multimedialny, poparty badaniami, poszukiwaniami źródeł informacji oraz wywiadami. Kluczową wartością projektu jest budowanie lokalnej i regionalnej tożsamości.

Biblioteka Główna Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu włączyła się do projektu przygotowując zajęcia dla uczniów biorących udział w tworzeniu Cyfrowej Dziecięcej Encyklopedii Wielkopolan. Każda z lekcji składała się z poniższych etapów:

- „Oswojenia z biblioteką” czyli prezentacją działów funkcjonujących w placówce oraz zapoznaniem z zasadami korzystania z Działu Udostępniania Zbiorów tj. wypożyczalni oraz czytelnii.
- Zajęć w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym

polegających na prezentacji źródeł oraz materiałów bibliograficznych, zapoznaniem z zasadami poszukiwania informacji pod kątem tworzenia biogramów oraz haseł osobowych.

- Pokazu multimedialnego komputerowych baz bibliotecznych i bibliograficznych, z naciskiem na region wielkopolski.
- Prezentacją dokumentów znajdujących się w bibliotece, dot. miejscowości, z której pochodzą dzieci biorące udział w zajęciach.

Pierwszą grupę gościliśmy 4 lutego 2014 r., byli to uczniowie klas V i VI ze Szkoły Podstawowej w Stawiszynie. Na zakończenie lekcji zaprezentowano uczniom wystawy eksponowane obecnie w bibliotece: „Ciało i styl – o kobietach w prozie Zofii Nałkowskiej” oraz „Na freskach Tetmajera Madonna nam się ukaże” – historia kościoła św. Mikołaja. Kolejna grupa uczniów klas V ze Szkoły Podstawowej w Stawiszynie gościła u nas 15 grudnia 2014 r., uczestnicy mieli okazję zapoznać się również z wystawą poświęconą 100. rocznicy zburzenia miasta Kalisza: „Przyodziały kłęski chmurą i ognia purpurą” – Kalisz w 1914 roku. Uczniom, biorącym udział w obu lekcjach zaprezentowano cenny zbiór dokumentów z kolekcji Wacława Klepandego, ukazujących historię miasta Stawiszyna.

Trzecie spotkanie w ramach projektu tworzenia Cyfrowej Dziecięcej Encyklopedii Wielkopolan odbyło się 5 marca 2015 r. z udziałem dzieci ze Szkoły Podstawowej im. Janusza Kusocińskiego w Opatówku. Dodatkowo zaprezentowano im źródła i materiały dotyczące Opatówka oraz wystawę „Słuchałem śpiewnej wróżby, i z ożywczej piłem fali” – z życia muzycznego Kalisza. Łącznie w lekcjach w Bibliotece Głównej wzięło udział 57 dzieci. Zajęcia przygotowały i przeprowadziły Maria Kubacka-Gorwecka oraz Monika Sobczak-Waliś.

Fotografie ze zbiorów Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu.

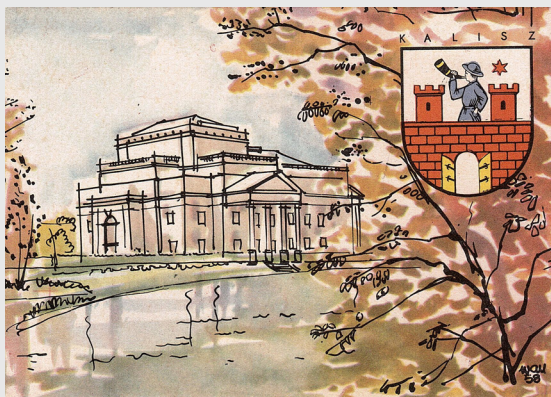
► Beata Kurek

Kustosz dyplomowany Biblioteki Jagiellońskiej

Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego na kartkach pocztowych w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej

Podczas przeglądania powojennych kartek pocztowych dotyczących Kalisza przyciągnęły moją uwagę te dotyczące Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego. Jest ich siedem, wszystkie są kolorowe i pochodzą z lat 1961-1985. Sześć z nich zostało wydane przez Biuro Wydawnicze Ruch, tylko jedna pochodzi z Wydawnictwa Arkady. Ta ostatnia przyciąga wzrok swoją odmiennością, gdyż jest to reprodukcja pochodzącego z 1900 r. wizerunku budynku autorstwa A., B. i M. Wochna. Datowanie wydaje się jednak niewłaściwe, gdyż gmach stojący w tym miejscu w 1900 r. wyglądał inaczej, a podobieństwo rysunku do obecnego wyglądu teatru jest uderzające. Dodatkowym elementem umieszczonym w prawym górnym rogu jest herb Kalisza pochodzący z książki pt. "Herby miast polskich" napisanej przez historyka, kolekcjonera i numizmatyka Mariana Gumowskiego. Kartka była jedną z serii zawierającej reprodukcje obrazów przedstawiających miasta polskie, a ich znakiem rozpoznawczym były herby namalowane przez Zenona Januszewskiego.

Budynek teatru wybudowany na miejscu dwóch poprzednich (spłonęły w 1858 i 1914 r.) zaprojektował Czesław Przybylski. Był to trzeci – po Teatrze Polskim i Teatrze Nowoczesnym w Warszawie – wzniesiony teatr w karierze

architekta. Budowę gmachu rozpoczęto w 1914 r., a zakończono w 1924 r. Wykończenie wnętrza trwało jeszcze 10 lat. Planowane w okresie okupacji przebudowy nie doszły do skutku, obecnie zaś jest to zabytek. O jego uroku i wyjątkowym położeniu doskonale mówią dwie kartki pocztowe. Pierwsza wydana w 1963 r. to sielska fotografia teatru widzianego od strony rzeki, z pływającymi po niej łabędziami i wyraźnie widocznym kajakiem. Dwie osoby siedzące w kajaku mają twarze skierowane ku budynkowi, jakby podziwiali jego zabytkowy charakter. Zdają się płynąć w stronę schodków przed teatrem.

Druga (o dziesięć lat późniejsza) fotografia przedstawia gmach od tej samej strony jednak w szerszej perspektywie. Budynek zajmuje całą szerokość kartki pocztowej co może być sugestią, iż jest sporych rozmiarów.

Ciekawą odmianą wśród zdjęć Kalisza jest to wydane w postaci kartki pocztowej ukazujące teatr od strony Placu Wojciecha Bogusławskiego. Widać na nim frontową część gmachu, wraz z głównym wejściem. Przy bliższym przyjrzeniu się dostrzegalne są gabloty z wywieszonym repertuarem teatralnym, być może z 1969 r. kiedy wydana została kartka.

Pozostałe kartki to dwie fotografie teatru widzianego od strony rzeki, ze ściełającą się u samych schodków Prosną. Tylko jedno zdjęcie z 1985 r. przedstawia bok teatru od strony ulicy Częstochowskiej z widocznymi alejkami, ławeczkami i stylowymi latarniami.

Wybrana przeze mnie kolekcja przedstawia budynek teatru z trzech stron świata, w porze wiosennej lub letniej, z postaciami ludzkimi raczej wtopionymi w tło niż odgrywającymi znaczącą rolę, bo najważniejsza jest sama bryła neoklasycznego gmachu. Malownicze otoczenie, szczególnie od strony rzeki oraz ciekawa konstrukcja

teatru przyciągają uwagę i zapraszają do zainteresowania się tym, co znajduje się w środku. Widać też, że w okresie z którego kartki pochodzą (24 lata) nie przeprowadzano znaczących zmian w strukturze architektonicznej ani otoczeniu budynku. Materiał ten może więc być graficznym uzupełnieniem prac badawczych dotyczących tego okresu.

► Bogusława Nowicka

Bibliotekarz Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Kaliszu

Praktyki studenckie w bibliotece szkolnej ZSP nr 2 w Kaliszu

*Możesz swoich słuchaczy zainteresować, rozbawić,
ostatecznie rozżłościć, ale na miłość boską nie z nudzą ich!*

[Stefan Kisielewski]

Praktyki studenckie są bez wątpienia bardzo ważnym elementem wszystkich kierunków studiów wyższych. To obowiązkowy punkt procesu nauczania we wszystkich uczelniach. To właśnie praktyki studenckie dają możliwość przygotowania studenta do przyszłej pracy zawodowej. To, w jaki sposób student wykorzysta doświadczenie nabyte w czasie praktyki zawodowej, może mieć wpływ na sprawdzenie jego predyspozycji do wykonywania zawodu.

W latach 2011-2013 w bibliotece szkolnej Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kaliszu praktykę studencką odbywali studenci kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego w Kaliszu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Powyższe działania przeprowadzane były w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych na WPA UAM”.

Głównym celem projektu było przygotowanie nowej, wysokiej klasy jakości praktyk studenckich, które wdrażałyby studentów Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego w Kaliszu do przyszłej pracy nauczyciela i wychowawcy. Ponadto ważną rolę spełniał tutaj element dotyczący pracy nauczycieli-opiekunów praktyk, a także przygotowanie placówek oświatowych do wprowadzenia kompleksowego programu praktyk pedagogicznych¹.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela oraz standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków, celem praktyk pedagogicznych jest przede wszystkim:

- zapoznanie się ze specyfiką szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana, w szczególności poznanie realizowanych przez nią zadań dydaktycznych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji,
- obserwowanie:
 - a) czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk w toku prowadzonych przez niego lekcji (zajęć) oraz aktywności uczniów,
 - b) toku metodycznego lekcji (zajęć), stosowanych przez nauczyciela metod i form pracy oraz wykorzystywanych pomocy,
 - c) interakcji dorosły (nauczyciel, wychowawca) – dziecko oraz interakcji między dziećmi lub młodzieżą w toku lekcji (zajęć),
 - d) procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w klasie, ich

- prawidłowości i zakłóceń,
- e) sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczniów oraz różnicowania poziomu aktywności poszczególnych uczniów,
- f) działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny,

● współdziałanie z opiekunem praktyk w:

- a) planowaniu i przeprowadzaniu lekcji (zajęć),
- b) organizowaniu pracy w grupach,
- c) przygotowywaniu pomocy dydaktycznych,
- d) wykorzystywaniu środków multimedialnych i technologii informacyjnej w pracy dydaktycznej,
- e) kontrolowaniu i ocenianiu uczniów,
- f) podejmowaniu działań na rzecz uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych,
- g) organizowaniu przestrzeni klasy,
- h) podejmowaniu działań w zakresie projektowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej;

● pełnienie roli nauczyciela, w szczególności:

- a) planowanie lekcji (zajęć), formułowanie celów, dobór metod i form pracy oraz środków dydaktycznych,
- b) dostosowywanie metod i form pracy do realizowanych treści, etapu edukacyjnego oraz dynamiki grupy uczniowskiej,
- c) organizację i prowadzenie lekcji (zajęć) w oparciu o samodzielnie opracowywane scenariusze,
- d) wykorzystywanie w toku lekcji (zajęć) środków multimedialnych i technologii informacyjnej,
- e) dostosowywanie sposobu komunikacji w toku lekcji (zajęć) do poziomu rozwoju uczniów,
- f) animowanie aktywności poznawczej i współdziałania uczniów, rozwijanie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy z wykorzystaniem technologii informacyjnej,
- g) organizację pracy uczniów w grupach zadaniowych,
- h) dostosowywanie podejmowanych działań do możliwości i ograniczeń uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- i) diagnozowanie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów,

● analiza i interpretacja zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, w tym:

- a) prowadzenie dokumentacji praktyki,
- b) konfrontowanie wiedzy teoretycznej z praktyką,
- c) ocenę przebiegu prowadzonych lekcji (zajęć) oraz realizacji zamierzonych celów,
- d) konsultacje z opiekunem praktyk w celu omawiania obserwowanych i prowadzonych lekcji (zajęć),

W trakcie realizacji praktyk studenci mają okazję poznać organizację pracy placówek oświatowych oraz zdobyć podstawowe umiejętności porównania wiedzy teoretycznej z praktyką.

Zgodnie z Zarządzeniem nr 51 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dn. 10 listopada 2006 r., w sprawie organizacji obowiązkowych praktyk zawodowych bezpośrednim zwierzchnikiem na terenie placówki oświatowej jest opiekun praktyk, do którego należą, między innymi, następujące zadania:

- przeanalizowanie ze studentem regulaminu praktyk, w tym zadań i kryteriów zaliczenia praktyki studenckiej,
- ustalenie harmonogramu praktyk,

- zapoznanie studenta z zasadami i procedurami funkcjonowania szkoły,
- zapewnienie dostępu do dokumentacji szkoły (m.in. statut szkoły, regulaminy, przepisy BHP),
- wdrożenie studenta w „życie szkoły” poprzez umożliwienie uczestnictwa w imprezach szkolnych,
- umożliwienie kontaktu z innymi pracownikami szkoły, m. in. z pedagogiem, pielęgniarką, nauczycielami innych przedmiotów,
- pomoc studentom w opracowaniu projektów dydaktycznych,
- umożliwienie studentowi warunków do prowadzenia zajęć lekcyjnych z zastosowaniem nowatorskich metod pracy a także technologii informacyjnej,
- omówienie każdych zajęć prowadzonych przez studenta, ocena prowadzonych zajęć,
- współpraca z opiekunem praktyk z ramienia Uczelni.

W latach 2011-2013 praktyki studenckie w bibliotece szkolnej Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kaliszu odbywało ośmiu studentów.

Przed przystąpieniem słuchaczy do praktyk opiekun otrzymywał dokumentację dotyczącą organizacji i przebiegu praktyk: dziennik praktyk, zadania praktyki końcowej, zadania praktyki śródrocznej, harmonogram pracy i kartę oceny. Program praktyk i harmonogram pracy został zaproponowany przez Uczelnię, jednakże opiekun praktyk za porozumieniem z opiekunem z ramienia Uczelni mógł wprowadzić pewne zmiany.

Program praktyk można potraktować jako narzędzie kontroli, które pozwala nam osiągać cele kształcenia. Przez program praktyk należy rozumieć wykaz zagadnień i zadań, z którymi student powinien się zapoznać i które powinien realizować w czasie stażu. Uzyskanie zaliczenia praktyk wymaga dostarczenia wypełnionych formularzy: dziennika praktyk zawodowych oraz opinii o pracy studenta podczas praktyki pedagogicznej, którą wydaje opiekun praktyk. Dziennik praktyk zawodowych zawiera wykaz czynności, które student realizował podczas praktyk. Wykonywanie zadań i czynności powierzonych słuchaczowi poświadczają opiekun. Wiele tematów zaproponowanych w dzienniku praktyk zawodowych wskazywało na aktywną postawę studentów, niezależnie od tego, czy daną czynność wykonywali samodzielnie, czy przy pomocy opiekuna.

Zadanie dotyczące udziału praktykanta w alfabetycznym i rzeczowym opracowaniu zbiorów wymagało pomocy opiekuna praktyk. Studenci mieli okazję opracować kilka książek, w tym zbiory specjalne, takie jak np. nuty. Niewątpliwie najczęściej problemów sprawiało studentom rzeczowe opracowanie zbiorów. Dlatego na to zadanie poświęcone zostało więcej czasu, niż przewidywał to program praktyk. Inną czynnością, którą studenci chętnie wykonywali, była praca w wypożyczalni. Tutaj mieli okazję zapisać nowego czytelnika do biblioteki oraz zapoznać go z regulaminem biblioteki szkolnej. Pod koniec każdego dnia pracy rejestrowali wypożyczenia i sporządzali statystykę dzienną. Jeśli chodzi o różne formy pracy pedagogicznej, to studenci brali udział w kiermaszu książek i podręczników używanych, zorganizowanym przez bibliotekę szkolną ZSP nr 2 w Kaliszu. Studenci samodzielnie przygotowywali materiały i na terenie biblioteki szkolnej i w gablocie na korytarzu wykonywali różne wystawy, między innymi *Rok 2011 Rokiem Czesława Miłosza*, *2012 Rok Janusza Korczaka*, *Święta Bożego Narodzenia w prozie i w poezji*. Dużym wyzwaniem dla studentów było przygotowanie konspektu lekcji bibliotecznej i przeprowadzenie tej lekcji w obecności nauczyciela i opiekuna praktyk. Ciekawie wyglądały dwie lekcje przeprowadzone przez studentów kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo WPA w Kaliszu. Pierwsza lekcja dotyczyła tematu *Warsztat informacyjny biblioteki szkolnej ZSP nr 2 w Kaliszu*. Najpierw opracowano konspekt i przeprowadzono lekcję w klasie I Liceum Plastycznego w obecności nauczyciela polonisty i opiekuna praktyk. W kolejności przygotowano konspekt na temat *Początek przygody z bibliografią załącznikową* i przeprowadzono lekcję biblioteczną na wyżej wymieniony temat w klasie IV Technikum Budowy Fortepianów w obecności nauczyciela opiekuna i nauczyciela języka polskiego. W czasie

Wystawa na korytarzu szkolnym (źródło: materiały własne autorki)

lekcji bibliotecznych stosowano różnorodne metody zajęć, m.in. słowną (rozmowa kierowana), pokazową (prezentacja multimedialna, foliogramy, plansze), praktyczną (ćwiczenia w grupach) oraz formy pracy (w grupach). Studenci brali udział w imprezach szkolnych, między innymi, uczestniczyli w *Kiermaszu podręczników i książek*, zorganizowanym przez bibliotekę szkolną ZSP nr 2 w Kaliszu.

Studenci zachęcali uczniów do dzielenia się własnymi opiniami i spostrzeżeniami. Obserwowali uczniów w czasie pracy zespołowej i jeśli było to konieczne pomagali i udzielali rad. Zachowywali się naturalnie, stwarzali klimat swobody sprzyjający aktywności uczniów, dbali o zachowanie dyscypliny i właściwego tempa lekcji.

Można uznać, że większość zadań praktyki, czy to ciągłej czy śródrocznej została zrealizowana. Widać było naprawdę duże zainteresowanie i zaangażowanie studentów. Praca w bibliotece szkolnej pozwoliła studentom rozpoznać własne możliwości, uwierzyć w siły i we własne umiejętności. Zajęcia w znacznej mierze przyczyniły się do integracji wiedzy teoretycznej z praktyczną.

Wobec tak przedstawionych zadań i realizacji tychże zadań przez studentów program praktyk oraz dziennik praktyk, czyli wpis codziennych zadań realizowanych przez studentów, wydaje się dosyć dobrym nadzorem nad praktyką. Studenci muszą zapoznać się z wieloma obszarami funkcjonowania w dziedzinie bibliotekarstwa. I wiele zależy tu od samego studenta – czy będzie jedynie biernym obserwatorem, czy aktywnie zaangażuje się w powierzoną mu pracę.

Przypisy:

1. Materiały informacyjne *Nowa jakość praktyk pedagogicznych na WPA UAM* (kserokopia)

Bibliografia:

1. *Kształcenie praktyczne przyszłych nauczycieli nowoczesnej szkoły*, Kraków 2002.
2. Perry Rosemary, *Teoria i praktyka: proces stawania się nauczycielem*, Warszawa cop. 2000.

Źródła internetowe:

Praktyki studenckie

<https://wpa.amu.edu.pl/dla-studenta/organizacja-studiow/praktyki-studenckie> [data dostępu: 09.03.2015].

► Katarzyna Kubiak

Bibliotekarz Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu

70 lat studiów bibliotekoznawczych i informacyjnych Uniwersytetu Łódzkiego

W maju 2015 r. przypadła 70. rocznica powstania Uniwersytetu Łódzkiego i utworzenia Katedry Bibliotekoznawstwa, której organizacji wiosną 1945 r. podjął się prof. dr Jan Muszkowski (1882-1953) filolog i filozof, bibliotekarz, bibliolog i bibliograf. Utworzona wówczas Katedra Bibliotekoznawstwa była pierwszą w polskich uczelniach placówką kształcącą bibliotekarzy na poziomie akademickim. Na dzień 19 i 20 czerwca 2015 r. uniwersytet zaplanował uroczystości jubileuszowe, w ramach których odbyła się konferencja naukowa zatytułowana „Ewolucja modelu akademickiego kształcenia bibliotekarzy w latach 1945-2015” oraz Pierwszy Zjazd Absolwentów łódzkich studiów bibliotekoznawczych. Konferencja poświęcona została przypomnieniu dziejów poszczególnych ośrodków akademickich, kształtowaniu się programów studiów i realizowanych form działalności dydaktycznej, omówieniu najważniejszych problemów współczesnej dydaktyki akademickiej z zakresu bibliotekoznawstwa oraz dalszym perspektywom kształcenia pracowników bibliotek i informacji naukowej w coraz bardziej cyfrowej rzeczywistości.

Warto przypomnieć początki powstania Katedry, która tworzona była w trudnej sytuacji naszego kraju, odbudowującego się po zniszczeniach wojennych oraz jak nieustraszenie i z ogromnym zaangażowaniem walczył prof. Muszkowski z przeszkodami piętrzonymi przez biurokratów na drodze do wprowadzenia studiów bibliotekoznawczych, jako nowej dyscypliny w programie studiów wyższych.

W dniu 22 marca 1945 r., kiedy na froncie zachodnim toczyły się jeszcze walki, rozpoczęły się wykłady w nowoutworzonej w Łodzi wyższej uczelni państwowej, która nie posiadała wówczas jeszcze nazwy, zatwierdzonej przez władze. Formalna uchwała o utworzeniu Uniwersytetu Łódzkiego zapadła 24 maja 1945 r. Już od tego momentu prof. Jan Muszkowski włożył wiele trudu w organizację studiów bibliotekoznawczych na tej uczelni i w sformułowanie programów tych studiów. Był to okres ciężki zarówno dla profesora, jak i dla jego uczniów. Pomimo tego, iż jego wstępne prace nie odnosiły sukcesu, zaczął prowadzić zajęcia dydaktyczne i cierpliwie oczekiwał na zatwierdzenie przez Ministerstwo Oświaty programu planowanego Studium Księgoznawczego, które ostatecznie miało funkcjonować jako Katedra Bibliotekoznawstwa, usytuowana na Wydziale Humanistycznym łódzkiej Uczelni. Z tego też względu program tych studiów musiał być dostosowany do ogólnych wymogów studiów humanistycznych, kształcących zarówno

Prof. dr Jan Muszkowski

Źródło: „Studia o Książce” T. 3 (1973)

specjalistów – badaczy, jak i praktyków.

Jedna z uczennic Muszkowskiego tak wyraziła się o tym pierwszym okresie przebijania się przez przeszkody, piętrzone przez urzędniczą biurokrację: *„Trzeba było Jego pionierskiej wytrwałości, Jego wielkiej wiary w sprawę, Jego spokoju i taktu, a jednocześnie prawdy, z jaką nas prowadził w tych latach studium, żeśmy nie odeszli wszyscy. Zwyciężył Profesor swoim autorytetem i zaufaniem, jakie wśród nas zdobył. Myślę [...] że również tym autorytetem zwyciężał wszędzie tam, gdzie trzeba było przełamywać niechęć i brak zrozumienia dla potrzeby istnienia katedry bibliotekoznawstwa.”* (Cytat z przemówienia wygłoszonego przez asystentkę Profesora mgr Zdzisławę Brzozowską w czasie akademii żałobnej w dniu 26 lutego 1953 r. Głombiowski Karol. *Życie Jana Muszkowskiego w służbie książki*, „Studia o książce” T. 3, s. 87-88).

Profesor Muszkowski szybko opracował program dla dwóch cykli kształcenia: czteroletnich (prowadzących do magisterium i otwierających drogę do doktoratu) oraz dwuletnich (przygotowujących młodzież do pracy w bibliotekach naukowych i pracowników księgarskich – w rezultacie nigdy nie doszło do ich kształcenia). Wciąż nieoficjalne działanie Katedry Bibliotekoznawstwa sformalizowało dopiero Rozporządzenie Ministerstwa Oświaty z 11 lutego 1946 r. (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty 1946, nr 3, poz. 69; 1949, nr 5, poz. 77, 78). W dniu 12 czerwca tegoż roku Prezydent nadał Janowi Muszkowskiemu tytuł profesora zwyczajnego UŁ i powierzył mu kierownictwo Katedry. W maju 1946 r. pod jego naciskiem władze zdefiniowały projekt programu dostosowany do obowiązujących wówczas przepisów, dotyczących magisterium na wydziałach humanistycznych. Realizowany w latach 1947-1948/49 program był zgodny z dążeniami Jana Muszkowskiego do uczynienia księgoznawstwa dyscypliną samoistną. Mimo, iż program studiów bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Łódzkim był wciąż niezatwierdzony rosła liczba studentów. Ani memoriały prof. Muszkowskiego wysyłane do Ministerstwa Oświaty, ani poparcie Związku Bibliotekarzy Polskich starań o prawne uregulowanie

łódzkich studiów bibliotekoznawczych nie odnosiły skutku. W dniach 11 i 14 maja 1948 r. na posiedzeniu Sekcji Humanistycznej Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego zdecydowano o utworzeniu odrębnego magisterium z nauki o książce oraz wprowadzeniu na filologię, historię i socjologię – specjalizacji bibliotekarskiej; te postanowienia przesądziły o tym, że bibliotekoznawstwo nie miało być samodzielną dyscypliną akademicką. W sierpniu 1948 r. Rada Główna Szkolnictwa Wyższego powołała „Komisję do rozpracowania zagadnienia kształcenia w zakresie bibliotekoznawstwa”, a w listopadzie Prezydium Rady wyraziło zgodę na prowadzenie specjalizacji bibliotekarskiej w ramach magisterium z filologii polskiej, na tych uczelniach, w których istniały katedry nauki o książce, tj. praktycznie tylko na Uniwersytecie Łódzkim. Komisja ds. Kształcenia Bibliotekarzy Rady Głównej przygotowała projekt specjalizacji bibliotekarskiej na kierunku historia i 1 lutego 1949 r. obydwie projekty zatwierdziło Ministerstwo Oświaty z mocą obowiązującą od 1 stycznia 1950 r. W 1952 r. wprowadzono dwustopniowe studia bibliotekoznawcze: trzyletnie tzw. zawodowe i pięcioletnie magisterskie. W latach 1950-1952 z bibliotekoznawstwa uzyskało stopień magisterski 35 osób. Wielką zasługą prof. Muszkowskiego było przeprowadzenie pierwszej w Polsce habilitacji w zakresie nauki o książce (Adam Łysakowski, 1948) oraz promocja pierwszego doktoratu z tej dyscypliny (Karol Głombiowski, 1952).

Lata 1945-1952 to czas intensywnych starań o lokal dla Katedry, odpowiedni personel, a także materiały dydaktyczne dla studentów i specjalistyczną bibliotekę. W 1948 r. prof. Muszkowski przygotował skrypt *Nauka o książce* (wydany w Łodzi) oraz zaktualizował i rozszerzył swoje dzieło z okresu międzywojennego (wydane w Warszawie w 1936 r.) *Życie książki*. Nowe wydanie ukazało się w 1951 r. w Krakowie. Początkowo zajęcia ze studentami odbywały się w prywatnym mieszkaniu Jana Muszkowskiego przy ul. Uniwersyteckiej 3, w lokalu nr 3, w którym jeden pokój przeznaczył Profesor na salę wykładową. Następnie Katedra mieściła się w budynku przy ul. Narutowicza nr 59, skąd została przeniesiona do Biblioteki

Kamienica w Łodzi przy ul. Kościuszki 17

Źródło: www.urbanity.pl

Siedziba Katedry Bibliotekoznawstwa w latach
2004-2014 (ul. Matejki 34 a, Łódź)

Źródło: <http://www.kbin.uni.lodz.pl/kbin/index.php/o-katedrze/fotografie>

Obecna siedziba Katedry Bibliotekoznawstwa
i Informacji Naukowej,
przy ul. Pomorskiej 171/173.

Źródło: www.facebook.com/pages/Katedra-Bibliotekoznawstwa-i-Informacji-Naukowej-Uniwersytetu-Łódzkiego/327143877348725

Uniwersyteckiej przy ul. Składowej nr 43. Na liczniejsze wykłady wypożyczano sale w różnych uniwersyteckich obiektach. W tym momencie zakończył się pionierski, jakże trudny okres w dziejach łódzkiej Katedry, spowodowany przedwczesną śmiercią jej inicjatora. Prof. Jan Muszkowski zmarł nagle na atak serca 29 stycznia 1953 r.

Po odejściu prof. Muszkowskiego Katedrę Bibliotekoznawstwa objęła dr Helena Więckowska (1897-1984) rękopisoznawca, dyrektor Biblioteki UŁ (w l. 1948-1969), mianowana na stanowisko kierownika przez rektora Uniwersytetu, która doprowadziła rok akademicki 1952/53 do końca, promując 13 magistrów bibliotekoznawstwa. W roku akademickim 1954/1955 studia wydłużono do 5 lat. W 1969 r. kierowanie Katedrą objął doc. dr Bolesław Świdorski. Wprowadzono wówczas międzywydziałowe studia bibliotekoznawcze. Programy studiów wielokrotnie dostosowywano do oczekiwań rynku pracy. W 1977 r. wprowadzono studia zaoczne, trzy lata później – studia podyplomowe. Z dniem 1 października 1987 r., po przejściu na emeryturę prof. dr. hab. B. Świdorskiego na emeryturę, funkcję kierownika objęła doc. dr hab. (od 1994 prof. dr hab.) Hanna Tadeusiewicz i sprawowała ją do 2010 r. Następnie kierownictwo Katedry objęła dr hab. prof. UŁ Jadwiga Konieczna.

W trakcie ostatnich 20 lat pracy Katedry znacznie poprawiły się warunki lokalowe i sprzętowe. Otrzymane w 1995 r. piętro kamienicy przy ul. Kościuszki 17 z biegiem czasu okazało się niewystarczające.

W 2004 r. Katedra wprowadziła się do wyremontowanego i dobrze wyposażonego budynku przy ul. Matejki 34 a, w bezpośrednim otoczeniu Biblioteki Uniwersyteckiej. W 2012 r. została utworzona nowa pracownia z 21 stanowiskami komputerowymi. W 2014 r. do dyspozycji

studentów i pracowników oddany został nowy gmach Wydziału Filologicznego przy ul. Pomorskiej, gdzie znajdują się sale wykładowe, biblioteka wydziałowa, sale audiowizualne, pracownie komputerowe.

Pisząca te słowa jest absolwentką Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego. Jest dumna z tego, iż mogła uzyskać tytuł magistra bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (rok ukończenia 1999), właśnie tej Uczelni, która dobrze przygotowuje do pracy w bibliotece oraz dzięki spotkaniom ze znakomitymi wykładowcami poszerza horyzonty i zachęca do pracy naukowej. Obecnie pracuje w Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu jako nauczyciel bibliotekarz. Wśród pracowników Książnicy absolwentami tej uczelni są również: Małgorzata Kołodziej (kierownik działu gromadzenia i opracowania zbiorów), Iwona Maciejewska (pracownik działu gromadzenia i opracowania zbiorów), Henryka Karolewska (kierownik czytelnicy/informatorium/), Ewa Obała (studia podyplomowe, kierownik działu magazynów i konserwacji zbiorów). Pracownikiem naukowym Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej jest prof. Uniwersytetu Łódzkiego dr hab. Ewa Andrysiak (wicedyrektor Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu). W Kaliszu mieszka i pracuje w zawodzie bibliotekarskim wielu absolwentów łódzkiej Katedry. Wśród nich są m.in.: mjr Ewa Saganowska (kieruje Biblioteką Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu), dr Małgorzata Całka (dyrektor Biblioteki Uczelnianej PWSZ im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu), Bogusława Nowicka (bibliotekarz w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kaliszu), Katarzyna Szygulska (bibliotekarz w Gimnazjum nr 4 im. M. Dąbrowskiej w Kaliszu), Edyta Szczepanik (bibliotekarz w Szkole Podstawowej nr 17 z Oddziałami Integracyjnymi im. dr. Bronisława Koszutskiego w Kaliszu).

Wychodząc naprzeciw potrzebom jakie niesie za sobą cyfryzacja bibliotek oraz szeroko rozumiana informacja we współczesnym świecie, łódzka Katedra Bibliotekoznawstwa proponuje przyszłym studentom w roku akademickim 2015/2016 nowy kierunek

studiów „Informacja w środowisku cyfrowym” – studia licencjackie, dedykowane osobom zainteresowanym ideą społeczeństwa informacyjnego i zachodzącymi w jego obszarze procesami przetwarzania informacji. W ramach studiów mają być realizowane dwie specjalizacje: Wirtualne instytucje książki oraz Zarządzanie informacją.

Bibliografia

1. Głombiowski Karol, *Życie Jana Muszkowskiego w służbie książki*, „Studia o Książce”, T. 3 (1973), s. 85-88.
2. Kozioł Czesław, *Profesor Dr Jan Muszkowski 1882-1953*, „Bibliotekarz” 1953, nr 1, s. 8-10 : portr.
3. Muszkowski Jan, *Pierwszy etap wyższych studiów bibliotekarskich UE (1945/46 – 1951/52)*, „Bibliotekarz” 1953, nr 1, s. 10-13;
4. Tadeusiewicz Hanna, *Profesor Jan Muszkowski – twórca Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego. Działalność tej placówki w latach 1945-1953*, [w:] Jan Muszkowski: ludzie, epoka, książki: tradycje i kontynuacje / red. nauk. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki, Łódź-Warszawa, 2014, s. 17-23.

► Marianna Marciniak

Bibliotekarz Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu

"Życia mała garść" Bibliotekarzy reminiscencje z ul. Nowy Świat 13

Nie będzie to historia Książnicy, bo tę można znaleźć w wielu opracowaniach i artykułach. Raczej kilka wspomnień i refleksji.

O historii instytucji pisze się wiele, ale o instytucji w kontekście ulicy przy której funkcjonuje raczej rzadko.

Często jednak otoczenie tworzy klimat, atmosferę, przyjaźnie z okolicznymi firmami. Są to czasami elementy, które równie często zapadają w pamięć jak praca zawodowa.

W dniu 19 września 2014 r. Książnicę Pedagogiczną znajdującą się przy Nowym Świecie 13 (do roku 1990 ul. Zubrzyckiego 13) odwiedził ostatni czytelnik. Tym samym zamknięty został rozdział siedziby biblioteki przy tej ulicy. Działalność placówki trwała nieprzerwanie od 1975 r. Okres 40 lat (z 65 lat istnienia) to czas dynamicznego rozwoju. Początkowo biblioteka zajmowała parter budynku, by w roku 1981 przejąć całość lokalu. Związane to było z poszerzaniem usług biblioteki. Szybko zwiększał się księgozbiór oraz liczba i struktura obsługiwanych czytelników, utworzone zostały nowe działy niezbędne do realizacji zwiększonych zadań.

Biblioteka była dostępna wyłącznie dla nauczycieli i studentów pedagogiki. Z czasem jako placówka wojewódzka zwiększyła obszar działania, a po likwidacji województwa kaliskiego, czytelnikiem mógł być każdy doksztalający się mieszkaniec Wielkopolski.

W uznaniu zasług w 1994 r. (14 maja) nadano kaliskiej PBW imię wybitnego kaliskiego działacza politycznego, społecznego i kulturalnego, rektora Uniwersytetu im. Stefana Batorego w Wilnie – Alfonsa Parczewskiego.

Mijały lata a Biblioteka Pedagogiczna niezmiennie witała czytelników przy Nowym Świecie 13. Instytucje zadomowione przy tej ulicy powoli zniknęły z pejzażu miasta. Likwidacji uległ nasz ulubiony sklep spożywczy „na rogu”. Przestało istnieć, od lat w jednym miejscu, Pogotowie Ratunkowe – sygnał karetek ratunkowych był codziennym elementem naszej pracy.

Okazały gmach przy pomniku Marii Konopnickiej systematycznie zmieniał swoich właścicieli, by w finale przekształcić się w prężnie działający Wydział Pedagogiczno-Artystyczny UAM w Kaliszu. Budynek w podwórzu (również Nowy Świat 13) stał się częścią UAM.

Od lat nie ma już Domu Starców. Jego miejsce zajął reprezentacyjny Hotel Calisia. Przestała istnieć Kaliska Drukarnia Akcydensowa. Swą siedzibę znalazła tutaj kaliska uczelnia – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. Punkt Konsultacyjny w pobliskiej szkole posiadała Politechnika Poznańska. W obiektach Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego znalazła siedzibę Akademia Ekonomiczna z Poznania. Tej ostatniej zawdzięczamy zgromadzony w naszej bibliotece depozyt w postaci zbioru ok. 3500 wol. książek z zakresu ekonomii i nauk pokrewnych (obecnie włączony w księgozbiór biblioteki). W Książnicy znajduje również swoje miejsce w postaci depozytu księgozbiór Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (tworzony od 1987 r.)

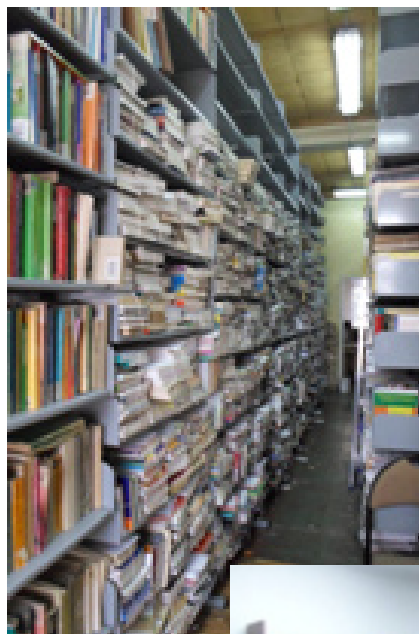
Szybki rozwój szkolnictwa wyższego, zwiększająca się liczba studentów miał wpływ na ilość i charakter gromadzonego księgozbioru. Nowym wyzwaniem nie wystarczał już budynek główny – na przestrzeni lat – księgozbiór gromadzony był w różnych magazynach zewnętrznych. Pracownicy pamiętają niezliczone przeprowadzki, pakowanie książek, przenoszenie paczek. Tworzyło to swoistą atmosferę wspólnoty i integrowało zespół.

Przed biblioteką stawiane są nowe zadania, to już nie tylko wypożyczanie książek, czy czytanie czasopism w czytelni. Komputeryzacja, informatyzacja, cyfryzacja – to nowe obszary, w których przychodzi nam działać w ostatnich latach. Pewne formy pracy wymagają pomieszczeń, większej przestrzeni.

Całkiem niedawno, jakby wczoraj, korzystaliśmy z katalogów kartkowych.

Od 2002 r. zastąpiły je terminale z dostępem do katalogu on-line. Czasochłonną pracę bibliotekarzy również zaczynają wspierać komputery.

Bolączką dla czytelników, w większości zmotoryzowanych, był brak parkingu, a odwiedzało nas w tym czasie średnio 100-150 osób mających do dyspozycji 150 tysięczny księgozbiór (książki, czasopisma, zbiory specjalne).

Mimo wieloletnich starań nie udało się rozbudować Książnicy w dotychczasowym miejscu.

Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego przygotował dla nas inną alternatywę. W roku szkolnym 2014/2015 likwidacji uległo Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych. I to właśnie w tym miejscu wyznaczono nam nowe miejsce.

Cały nasz dorobek – na który złożył się bardzo dobrze wykształcony i doświadczony zespół pracowników (większość z nas pracuje ponad 20, 30 lat), zgromadzony naukowy księgozbiór, działalność wydawnicza, wypracowana opinia w środowisku – **przenosimy do nowej siedziby.**

Nasz nowy adres to Kalisz, ul. Południowa 62

Stopniowo zwalniane pomieszczenia NKJO zajmowane są przez poszczególne agendy biblioteki.

Właściwa przeprowadzka rozpoczyna się od października 2013 r. Na początek miejsce zmienia czytelnia, (zostawiamy pomieszczenie z charakterystycznymi – niezmiennymi od 40 lat lampkami na stolikach), informatorium, dział informacyjno-bibliograficzny.

Następnie dział zbiorów specjalnych. Styczeń 2015 r. to przenosiny administracji – dyrektora, sekretariatu oraz księgowości. Na starym miejscu pozostaje jeszcze wicedyrektor oraz wypożyczalnia. Poszczególne etapy przeprowadzki związane są z opuszczaniem kolejnych pomieszczeń przez NKJO – (placówki przez 25 lat kształcącej nauczycieli języków obcych).

Od 22 września 2014 r. biblioteka zaczyna działać i obsługiwać czytelników w nowym lokalu, pod nowym adresem.

Wreszcie mamy miejsce i przestrzeń, której brakowało w starej siedzibie. Błyskawicznie aktywizuje się zespół, rodzą się pomysły, nowe formy działalności.

Jest dużo przestrzeni na działalność wystawienniczą. Zarówno w postaci dużych wystaw w holu, jak i na okolicznościowe wystawki przygotowywane w wypożyczalni.

W obszernej wypożyczalni jest miejsce na „Kącik Malucha” przygotowany z myślą o matkach z małymi dziećmi, które mogą zostawić pociechy przy zabawie, aby samemu popracować przy poszukiwaniu literatury.

„Szkolnej ławy czar” czyli pomysł na prezentowanie zabytkowych przedmiotów szkolnych oraz innych zbiorów specjalnych.

Kolejna forma to prezentacje multimedialne, które pokazywane są podczas zajęć z przysposobienia bibliotecznego dzieci i młodzieży. Jedną z nich jest pokaz pt. „Z jakich podręczników uczyli się nasi dziadkowie i pradziadkowie”.

Rozwija się Punkt Biblioteczny, czyli wypożyczanie literatury pedagogicznej bibliotekom szkolnym na określony czas.

Zawijuje się sieć współpracy z bibliotekarzami szkolnymi.

Efektom wypracowanego porozumienia jest przygotowanie konferencji pn. „Czytelnicy oporni w bibliotece. Zjawisko – metody pracy – dobór literatury” z zaproszonym specjalistą w dziedzinie czytelnictwa dzieci i młodzieży – dr. Michałem Zającem.

Rodzą się kolejne pomysły, a więc zapraszamy naszych wiernych, stałych czytelników, ale także tych, którzy dopiero do nas dołączą, do korzystania z naszych zasobów, czerpania z doświadczeń wszystkich pracowników Książnicy, inspirowania nas do dalszej pracy na rzecz środowiska pedagogicznego, studenckiego, lokalnego.

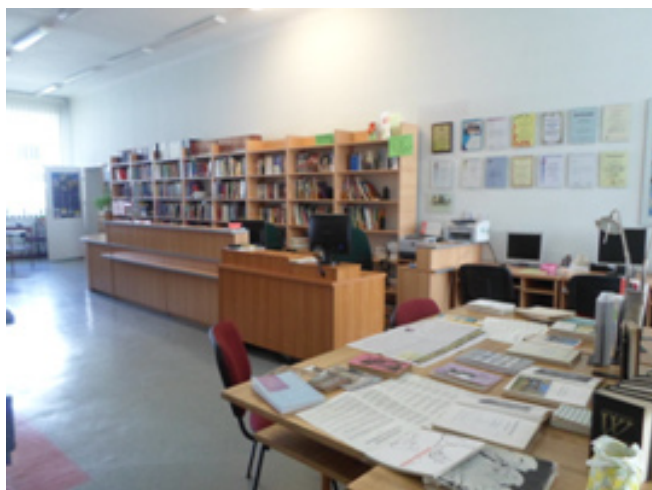
Aby wszystko nie wyglądało tak wspaniale – jest istotna niedogodność dla czytelników. Większość księgozbioru została w magazynie na Nowym Świecie. Książki są więc dostarczane dopiero następnego dnia od złożenia zamówienia.

Nasz nowy adres to ul. Południowa 62, jednak bardziej rozpoznawalni jesteśmy przy ul. Kordeckiego, ponieważ tutaj jest wjazd dla samochodów. To nasz kolejny atut – przestronny parking. Czytelnicy nie muszą się już martwić, że zapłacą mandat za przekroczony czas parkowania, co poprzednio zdarzało się niejednokrotnie.

Odwiedzają nas nauczyciele z pobliskich placówek oświatowych, zapoznając uczniów z biblioteką. Nawiązujemy współpracę również z innymi instytucjami mającymi w pobliżu siedzibę.

Nowa ulica przyjęła nas gościnnie, odwzajemnimy się życzliwością, tworząc nowy rozdział historii Książnicy.

► Marcin Galant

Starszy referent ds. obsługi urządzeń komputerowych
Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Asnyka w Kaliszu

Czytelnictwo i turystyka

W swojej działalności biblioteki nieraz łączą czytelnictwo i turystykę. W kalendarzu imprez Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu w 2014 r. znalazło się kilka wydarzeń z tego cyklu, co potwierdza, że książka ma wiele wspólnego z podróżami.

PROMOCJA KSIĄŻKI

Turystyka w literaturze jest obecna nie tylko w formie przewodników. Podróże fascynują ludzkość od wieków. O swoich przeżyciach piszą znane osoby. Przykładem może być promocja książki *Kontrabas i bumerang* autorstwa popularnego piosenkarza, kompozytora, autora tekstów piosenek i basisty **Jacka „Dżej Dżeja” Jędrzejaka**, znanego z występów w zespołach Big Cyc i Czarno-Czarni. Spotkanie, które odbyło się w Bibliotece Głównej 11 marca 2014 r., poprowadził prof. UAM dr hab. Piotr Łuszczkiewicz.

Jacek Jędrzejak nie uważa się za spadkobiercę dzieła Tony’ego Halika czy Indiany Jonesa, lecz za zwykłego turystę, który napotyka na zwyczajne problemy. Książka poświęcona została antypodom, choć na spotkaniu nie zabrakło anegdot o innych regionach świata, do których autor miał okazję dotrzeć. Piosenkarz stwierdził, że świat ogólnie jest przyjazny dla turystów, a występujące niekiedy zagrożenia nie są aż tak liczne, jak można

odnieść wrażenie słuchając wiadomości. Większość przygód, jaka mu się przytrafiła, były to zdarzenia wesołe.

Jacek Jędrzejak unikał przygotowywania się do wyjazdu poprzez czytanie przewodników. Służyły mu one jedynie do uzupełnienia wiedzy po powrocie. Skutkowało to przegapieniem pewnych atrakcji turystycznych, ale mimo to woli odkrywać kraj po swojemu, niż kierować się szablonami. Swoje spostrzeżenia dotyczące przyrody, ludzi i kultury urozmaicił także opowieściami o historii odwiedzanych krajów.

TURYSTYKA ROWEROWA

Kontynuowana była coroczna akcja „**Odjazdowy Bibliotekarz**”. Koordynatorką z ramienia Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka była Zenona Kubiak – kierowniczka Filii nr 3.

31 maja bibliotekarze i przyjaciele książki spotkali się pod pomnikiem patrona MBP – Adama Asnyka, by na rowerach wyruszyć

Odjazdowy Bibliotekarz, Nędzerzew 2014

do Nędzerzewa i Słonecznej. Nieważne na jakich, gdyż impreza nie miała charakteru wyścigu. Można było więc spotkać zarówno pojazdy nowoczesne, jak i 17-letniego, wzbudzającego już podziw rometa, którym jeździ piszący te słowa. Poruszaliśmy się z przeciętną prędkością kilkunastu km/h, tak aby każdy mógł zdążyć, ale jednocześnie zapewniającą atrakcyjność jazdy.

Na starcie zebrały się 53 osoby. Na wyższą niż w poprzednich latach frekwencję zapewne wpływ miała lepsza pogoda, która dotychczas nie sprzyjała nam. Wśród uczestników liczną grupę stanowili członkowie Klubu Turystyki Kolarskiej „Cyklista” z panią Grażyną Adamin, która czuwała nad bezpieczeństwem przejazdu. Peleton po ustalonej wcześniej trasie prowadził Marcin Galant.

Po przejechaniu Parku Miejskiego, osiedli Rajsków i Winiary, dotarliśmy do Nędzerzewa,

gdzie zatrzymaliśmy się przy tablicach informujących, że znajdujemy się na szlaku edukacyjno-rowerowym „Natura 2000” w dolinie rzeki Śwędźni.

Drugim etapem był przejazd przez Tłokinę Kościelną i Rożdżały do obiektu rekreacyjnego „Hajstra” w miejscowości Słoneczna, gdzie odbyło się pieczenie kiełbasek na ognisku. Każdy uczestnik mógł także zabrać do domu wybraną przez siebie uwolnioną książkę.

Spotkanie w ramach edukacji transportowej "Kochajmy Publiczny Transport". Filia nr 5 w Kaliszu

TURYSTYKA KOMUNIKACYJNA

Odbyły się również spotkania w ramach **edukacji transportowej** Marcina Galanta. Miejscem pierwszego była Filia nr 5, a datą – 22 września 2014, czyli Europejski Dzień bez Samochodu. Tytuł „**Kochajmy Publiczny Transport**” to żartobliwa aluzja do nazwy „Kaliskie Przedsiębiorstwo Transportowe” (KPT).

Pierwsza część poświęcona została zdefiniowanej przez autora **turystyce komunikacyjnej** – polegającej na przemieszczaniu się liniami komunikacji zbiorowej, a w bardziej zaawansowanej formie także na pasjonowaniu się pojazdami i uczestnictwie w imprezach z ich udziałem w roli głównej. Widzowie dowiedzieli się pod jakimi względami turystyka komunikacyjna jest szczególnie atrakcyjna i czym różni się od autostopowej, opartej na prywatnym środku transportu, czy od wycieczek grupowych.

Pojawił się wątek transportu w filatelistyce – poświęcony osobom, które zbierają znaczki, karty pocztowe i datowniki z motywem komunikacyjnym. Materiały na spotkanie udostępnił Jerzy Bielawski – prezes Zarządu Okręgu Kaliskiego Polskiego Związku Filatelistów.

Przedstawione założenia turystyki komunikacyjnej wywołały zainteresowanie tematem i zachęciły publiczność do merytorycznej, dość ożywionej dyskusji. Martwić może umiarkowana frekwencja, ale wśród tych co przyszli, obecni byli zarówno stali czytelnicy, jak i osoby, które wybrały się do biblioteki ze względu na temat spotkania.

Druga – literacka część, miała na celu aktywny udział publiczności. Tym razem sięgnęliśmy

m.in. po twórczość Gerharta Hauptmanna (*Przygoda mojej młodości*), Franciszka Maksyma (*Bilet*), Miłosza Kamila Manasterskiego (*Nocny tramwaj w Cieszyńcu*), Bułata Okudźawy (*Jechał trolejbus po ulicy*), Agnieszki Osieckiej (*Ballada o uczonym Balbusie i przejeżdżającym tramwaju*), Bolesława Prusa (*Lalka*), Tadeusza Różewicza (*Czarny autobus*), Kazimierza Wierzyńskiego (*Wakacje*) czy Emila Zegadłowicza (*Na nowiu*), a także po wiersze internautów, którzy nie zawsze podpisują swoje dzieła. We wszystkich utworach pojawiały się środki komunikacji, choć w różnym kontekście – w jednych tekstach pojazdy pełniły główną rolę, a w innych występowały w tle, raz lub dwa w całym wierszu.

Druuga edycja spotkania odbyła się 22 listopada w Zakładzie Karnym w kaliskim Szczypiornie pod patronatem Filii nr 3, a uczestnikami byli osadzeni.

W trzeciej lekcji z tego cyklu, 5 grudnia uczestniczyli uczniowie klasy Ih z II Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki. Edukacja transportowa w szkole jest o tyle istotna, że zainteresowanie młodzieży tematyką komunikacji publicznej ma w założeniu przyczynić się do nowego spojrzenia przez nią na sprawę zrównoważonego transportu.

W tejże szkole po czterech latach od bibliotecznego debiutu ponownie zaprezentowana została wystawa „Świat dużych pojazdów”, ale w odświeżonej formie. Miała podobny charakter do poprzedniej (w Filii nr 5) – dominował na niej transport zbiorowy na fotografii, jednak znaczna część prezentowanych zdjęć to nowsze prace: dokumentacja pobytu na Paradzie Parowozów w Wolsztynie (2012), festynie kolejowym w Jarocinie (2012), Dniach Pary w Gnieźnie (2014) oraz przejazdów turystycznymi liniami komunikacji miejskiej: kaliskim sanem (2012) i poznańskim zabytkowym tramwajem (2014).

Promocja książki *Kontrabas i bumerang*.
Od lewej: prof. dr hab. Piotr Łuszczkiewicz,
Jacek "Dżej Dżej" Jędrzejak

Spotkanie w ramach edukacji transportowej
"Kochajmy Publiczny Transport, II Liceum
Ogólnokształcące w Kaliszu

► Maria Kubacka-Gorwecka

Starszy kustosz Miejskiej Biblioteki Publicznej
im. A. Asnyka w Kaliszu

Biblioteka Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich "Ognisko" w Kaliszu

Potrzeba edukowania robotnika w duchu chrześcijańsko-narodowym na terenie miasta Kalisza miała swoje początki już w 1905 r. Wikariusz parafii św. Mikołaja ks. Lniski rzucił myśl zorganizowania stowarzyszenia robotniczego. Zamierzenia te nie zostały jednak zrealizowane w wyniku sprzeciwu władz rosyjskich. Dopiero 15 lutego 1907 r., odbyło się w kaplicy kościoła pofranciszkańskiego, pierwsze organizacyjne zebranie zwołane przez ks. Józefa Nowickiego, który wyłożył cel i zadania stowarzyszenia. Dwa dni później na drugim zebraniu w sali domu p. Sipsera przy ul. Piekarskiej 8, wybrano zarząd, powołano wtedy na bibliotekarza Kepińskiego a jego zastępcą został Dymalski. Na łamach *Gazety Kaliskiej* z dnia 23 lutego 1907 r. zamieszczono Ustawę Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich „Ognisko”, w której paragraf 26 informuje: „Bibliotekarz ma pieczę nad biblioteką i czytelnią i utrzymaniem ich w porządku przy pomocy swego zastępcy”. Ignacy Cichy w wierszu „Ognisko” opublikowanym w *Jutrzence Kaliskiej* z 5 lipca 1907 r. napisał: „Bibliotekarz [!] z zastępcą pianina okuwa, zastępcą do książek i pisma podsuwa”. Tak więc, przy stowarzyszeniu powstała biblioteka wraz z czytelnią, a księgozbiór prowadzony był przez bibliotekarza wybranego spośród członków zarządu i nadzorującego pracę placówki przy pomocy swojego zastępcy. Korzystanie z książek ograniczono do grona członków stowarzyszenia. Biblioteka cieszyła się dużą popularnością, gdyż w pierwszym roku działalności odnotowano 200 czytelników.

Placówka w początkach swojego istnienia cieszyła się także poparciem znanych w Kaliszu osobistości. Książki do jej zbiorów ofiarowali m.in.: Józef Radwan (192 wol.), Bohowicz (29 wol.), ks. Koczyński (9 wol.). Podczas zebrania członków stowarzyszenia, dnia 24 marca 1907 r., prezes A. Wendt w imieniu zebranych robotników prosił redaktora *Gazety Kaliskiej* – Józefa Radwana „aby zapukał do serc szerszego ogółu naszego miasta o zasilenie biblioteki miejscowej książkami, które stanowią dla ludności robotniczej prawdziwy posiłek duchowy”. W odpowiedzi na ten apel, wpłynęły kolejne dary, które powiększyły zbiory biblioteki. Józef Radwan z synami ofiarował 186 tomów dzieł Henryka Sienkiewicza oraz powieści historyczne Józefa Ignacego Kraszewskiego, Emilia Bohowiczowa 47 książek oraz rocznik *Tygodnika Ilustrowanego*,

Dom własny Stow. Rob. Chrześc. „Ognisko” w Kaliszu

M. Antonowiczowa 7 tomów rocznika *Kraju i Tygodnika Ilustrowanego*, Mirosławska 20 książek, Idzikowski 37 książek. Trzy lata później w 1910 r. biblioteka posiadała około tysiąca woluminów. W listopadzie 1912 roku funkcję bibliotekarza otrzymał Franciszek Stanoch, którego zastępcą został Tomasz Stasiak.

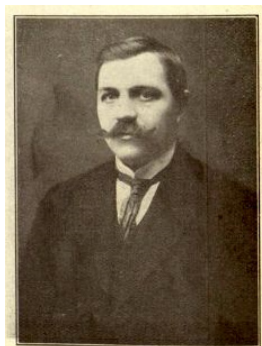
Placówka początkowo mieściła się przy ul. Krótkiej w domu W. Wagnera. We wrześniu 1907 r., stowarzyszenie z gmachu klasztorne po oo. franciszkanach zostało przeniesione do lokalu w domu p. Głuchowskiego przy ul. Wrocławskiej 6. Natomiast w 1913 r., stowarzyszenie zajmowało lokal w domu p. Schauba przy ul. Sukienniczej 12.

Rok 1914 był wyjątkowy dla działalności stowarzyszenia a zarazem biblioteki. W styczniu, Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich „Ognisko” aktem rejentalnym sporządzonym u Stanisława Bzowskiego, nabyło posesję na ul. Wrocławskiej 51. Na drugim piętrze urządzono bibliotekę i czytelnię. Wiercono, że nowo nabyta posesja stanie się prawdziwym ogniwem braci robotniczej, która znajdzie wszystko: oświatę, pomoc materialną, uczciwą rozrywkę, zaopatrzy się w chleb i towary. Jednak wydarzenia sierpniowe powstrzymały prężny rozwój i spowodowały stagnację.

W okresie międzywojennym budżet biblioteki ratowano sprzedając znaczka na jej powiększenie. Funkcję bibliotekarza przez wiele lat pełnił Bolesław Sobczak. Księgozbiór stowarzyszenia nie był zbyt imponujący, mimo iż nie ucierpiał podczas pożaru w 1914 r. W 1929 r. księgozbiór liczył zaledwie 375 tomów, z których korzystało 29 czytelników wypożyczając 348 egz. Na zakup książek wydano w ciągu roku 178 zł. W 1932 r. funkcję bibliotekarza pełnił Julian Piechowski, a jego zastępcą został Józef Lis. Natomiast od 1937 r. placówką opiekował się Piotr Łuczak, którego zastępował Franciszek Wolniak. Dnia 29 czerwca 1938 r. odbyło się walne zebranie stowarzyszenia na którym rozliczano roczną działalność

– „Stowarzyszenie w roku sprawozdawczym okazało wiele żywotności tak na odcinku pracy kulturalno-społecznej jak i gospodarczej”. Można więc wnioskować, iż również biblioteka funkcjonowała i spełniała swoje zadanie. Ostatnie walne zebranie członków stowarzyszenia odbyło się 26 marca 1939 r.

Dalsze losy biblioteki Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich „Ognisko” są nieznane.

B. Sobczak, długoletni bibliotekarz

WŁADZE STOWARZYSZENIA
Siedzą: Łuczak P., Gabryelski J., Ks. Dr. Zahorowicz St., Chmielewski Emil, Woszczyński Wł.
Stoją: Dzierżkiewicz T., Sobczak B., Kozłowski T., Kozłowski T., Wolniak Fr., Pawlak J.

Artykuł opracowano na podstawie:

1. Walczak Krzysztof, *Biblioteki Kalisza i ich miejsce w życiu kulturalnym miasta 1793-1945*. Kalisz 1996.
2. *Pamiętnik 25-lecia Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich „Ognisko” w Kaliszu 1907-1932*. Kalisz 1932.
3. *Jednodniówka wydana z okazji XXX-lecia Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich „Ognisko” w Kaliszu 1907-1937*. Kalisz 1937.
4. *Biblioteki oświatowe spis na dzień 1 stycznia 1930*. Warszawa 1932.
5. „Gazeta Kaliska” (1907-1926)
6. „ABC Kaliskie” (1938-1939).

Fotografie pochodzą z publikacji:

- Fot. 1 i 3: Jednodniówka wydana z okazji XXX lecia Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich „Ognisko” w Kaliszu 1907-1937. – Kalisz 1937.
- Fot. 2: Pamiętnik 25-lecia Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich „Ognisko” w Kaliszu 1907-1932. Kalisz 1932.

► Monika Sobczak-Waliś

Bibliotekarz Miejskiej Biblioteki
Publicznej im. A. Asnyka w Kaliszu

Biblioteka, Książka, Informacja, Internet 2014

- sprawozdanie z konferencji

Już po raz trzeci Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zorganizował konferencję naukową „*Biblioteka, Książka, Informacja, Internet*”. W trakcie kolejnej edycji organizatorzy zaproponowali przegląd stanu badań naukowych oraz rozwiązań praktycznych w następujących obszarach tematycznych: biblioteki cyfrowe, repozytoria wiedzy, katalogi i bibliografie on-line, księgarnie internetowe, e-książki, e-gazety/czasopisma i ich rola w społeczeństwie informacyjnym oraz gospodarce opartej na wiedzy, budowa otwartych zasobów naukowych i edukacyjnych, digitalizacja zasobów informacji i wiedzy, bibliometria i webometria, infobrokering, nauka 2.0, serwisy społecznościowe, blogi oraz dziennikarstwo obywatelskie jako formy dzielenia się wiedzą, a także kultura, nauka i edukacja w Internecie.

W czasie dwudniowych obrad toczących się 16 i 17 października 2014 r. na Wydziale Humanistycznym UMCS uczestnicy konferencji mogli wysłuchać 22 wystąpień przedstawicieli takich ośrodków naukowych jak Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Katolicki Uniwersytet Lubelski, UMCS w Lublinie, Uniwersytet Śląski w Katowicach oraz Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Miejską Bibliotekę Publiczną im. Adama Asnyka w Kaliszu reprezentowały Maria Kubacka-Gorwecka oraz Monika Sobczak-Waliś.

Otwarcia obrad i powitania gości dokonała prof. dr hab. Maria Juda dyrektor Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie. Referat inicjujący *Współczesna humanistyka w Internecie – główne tendencje rozwojowe* wygłosił dr hab. prof. UMCS Zbigniew Osiński z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie. Prelegent omówił m.in. kierunki rozwoju współczesnej humanistyki będące wynikiem rewolucji informatycznej i informacyjnej.

dr hab. prof. UMCS Zbigniew Osiński

Gabriela Waliszewska z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w wystąpieniu zatytułowanym *Teatr jednego aktora – Cambridge Journals na Uniwersytecie Łódzkim* zaprezentowała wykorzystanie dostępnej on-line wielodzielnicowej kolekcji czasopism naukowych wydawnictwa Cambridge University Press.

Lidia Jarska z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie w referacie *Pracownik naukowy w sieci – charakterystyka wybranych portali wymiany poglądów i wyników badań* dokonała analizy portali i serwisów społecznościowych dających bibliotekarzom możliwość upowszechniania własnego dorobku naukowego, a także zapoznajania się z pracami badawczymi prowadzonymi przez innych. Wśród kilku zaprezentowanych platform znalazł się amerykański serwis *Academia.edu* skierowany do badaczy ze wszystkich dziedzin nauki.

Do publikacji w sieci własnych wyników badań oraz korzystania z wolnego dostępu do zasobów naukowych w referacie *Repozytorium instytucjonalne jako istotny element promocji nauki* zachęcała Lidia Mikołajuk z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego.

Recepcja publikacji dwudziestolecia międzywojennego we współczesnym piśmiennictwie bibliologicznym. Analiza indeksu cytowań bibliograficznych CYTBIN¹ (2000-2010) stanowiła przedmiot wystąpienia Agnieszki Bajor z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Zgoła odmienną tematykę zaproponowała uczestnikom konferencji Beata Przewoźnik z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W referacie *Górskie fora, blogi i serwisy społecznościowe jako forma wymiany informacji i komunikacji górskiej w Internecie* prelegentka zaprezentowała m.in. serwisy poświęcone górcom, a także blogi znanych himalaistów dokonując jednocześnie ich analizy i oceny zarówno pod względem estetyki, jak i merytorycznej zawartości.

Żaneta Szerksznis z Biblioteki
Uniwersyteckiej UAM w Poznaniu

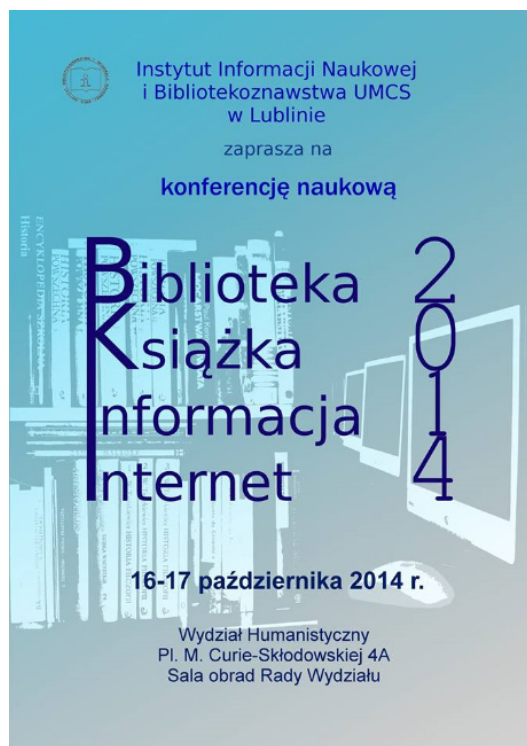
Nad *Miejscem i rolą książki elektronicznej w systemie biblioteczno-informacyjnym szkoły wyższej* skupiła się Teresa Górniak z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Prelegentka omówiła m.in. innowacyjne metody gromadzenia i udostępniania coraz bardziej popularnych e-książek.

Drugą część obrad rozpoczął przedstawiciel firmy Funmedia z Wrocławia, lidera w branży e-learningu w Polsce. Na przykładzie realizowanych przez firmę projektów *Angielski123 w bibliotece* oraz *FunEnglish w bibliotece* przedstawił sposoby angażowania dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych i seniorów w aktywną naukę języków obcych drogą online.

Reprezentujący gospodarzy Sebastian Kotuła wystąpieniem *Implementacja idei open source* wprowadził uczestników w tajniki idei wolnego oprogramowania, które daje użytkownikom m.in. prawo do legalnego oraz darmowego uruchamiania, kopiowania, rozpowszechniania, modyfikacji i rozbudowy istniejących produktów.

Monika Sobczak-Waliś w referacie *Wydawnictwa lokalne w świecie cyfrowym. Stan prac na przykładzie XIX i XX-wiecznych druków kaliskich* podjęła się próby analizy i oceny postępu digitalizacji wydawnictw kaliskich.

Przedmiot rozważań Żanety Szerksznis z Biblioteki Uniwersyteckiej UAM w Poznaniu stanowiły multimedialne biblioteki cyfrowe oraz kolekcje cyfrowe dla dzieci i młodzieży stanowiące narzędzie edukacji informacyjnej. W wystąpieniu *Audiowizualne biblioteki cyfrowe*

w otwartym dostępie do wiedzy – wybrane projekty edukacyjne prelegentka omówiła m.in. działalność Narodowego Instytutu Audiowizualnego.

Wyszukiwanie obrazu i wyszukiwanie obrazem w przestrzeni internetowej stanowiło temat wystąpienia Kamila Stępnia z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie.

Marlena Fota z Instytutu Filologii Polskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w referacie *Komunikacja w dobie nowych mediów. Co na to szkoła?* rozważała możliwości jakie daje internet w procesie komunikacji uczeń – nauczyciel oraz rodzic – nauczyciel. Podkreślając, jednocześnie, iż nauczyciel stosujący nowe media wchodzi w naturalne środowisko współczesnego ucznia.

Drugi dzień konferencji wystąpieniem *Między digitalizacją, blogowaniem a bibliografią. O działaniach naukowych, edukacyjnych i popularyzacyjnych związanych z Kolekcją Komiksów w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu* otworzył Rafał Wójcik z Biblioteki Uniwersyteckiej UAM w Poznaniu.

Próby opisanie i usystematyzowania obszarów zastosowania grywalizacji² podjęła się Natalia Pamuła-Cieślak z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W prezentacji *Grywalizacja w bibliotekach – obszary zastosowań* dokonała analizy przypadków wykorzystania grywalizacji w bibliotekach w Polsce i na świecie.

Tematem społeczeństwa informacyjnego, a także wykluczenia cyfrowego zajęła się Renata Malesa z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie w referacie *Biblioteki publiczne a wykluczenie informacyjne/cyfrowe (na przykładzie bibliotek lubelskich)*.

Izabela Swoboda z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach poruszyła zagadnienia związane z funkcją *OPAC³ współczesnej biblioteki akademickiej* skupiając się m.in. na kierunkach rozwoju systemów bibliotecznych, koncepcjach bibliograficznych oraz nowych zasadach katalogowania będących konsekwencją integracji świata analogowego z cyfrowym.

Małgorzata Kowalska z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w wystąpieniu *Edukacja 2.0 – wyzwania dla współczesnej bibliologii i informatologii* omówiła problematykę kształcenia akademickiego w zakresie dynamicznie rozwijającej się bibliologii i informatologii.

Z kolei *Internetowe biblioteki i kolekcje książek dla dzieci i młodzieży jako narzędzie edukacji informacyjnej* stanowiły temat rozważań Anity Has-Tokarz z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie.

W zupełnie inną tematykę, choć korespondującą z problematyką konferencji poruszył Radosław Piątek, student kierunku Informacja w e-społeczeństwie na UMCS w Lublinie. W prezentacji *E-motoryzacja – zasoby polskiego Internetu dotyczące motoryzacji – analiza na przykładach* przedstawił portale, fora dyskusyjne, witryny wybranych producentów oraz blogi poświęcone tematyce motoryzacyjnej.

Uczestnicy konferencji

Wanda Ciszewska, z Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, na przykładzie trzech serwisów społecznościowych Wiadomości24.pl, Interia360.pl oraz Kontakt24 omówiła temat *Serwisy dziennikarstwa obywatelskiego – przejaw demokratyzacji życia czy ciekawości świata?*

Na zakończenie obrad Mariusz Jarocki z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przedstawił referat *Technologie mobilne, a dostęp do zasobów cyfrowych – analiza wybranych przypadków*.

Dwudniowym obradom przysłuchiwali się studenci kierunków Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, Informacja w e-społeczeństwie oraz Informatologia stosowana. Zgodnie z zapowiedzią organizatorów zaprezentowane wystąpienia zostaną opublikowane w specjalnym wydawnictwie.

Fotografie pochodzą ze strony <https://www.facebook.com/media>

Przypisy:

¹ Cytbin to bibliograficzna baza danych, obejmująca artykuły z wybranych krajowych czasopism z zakresu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Tworzona przez studentów, pracowników i doktorantów Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego.

² Grywalizacja in. gryfikacja lub gamifikacja (ang. *gamification*) wykorzystanie mechaniki znanej np. z gier fabularnych i komputerowych, do modyfikowania zachowań ludzi w sytuacjach niebędących grami, w celu zwiększenia zaangażowania ludzi. Technika bazuje na przyjemności, jaka płynie z pokonywania kolejnych wyzwań, rywalizacji oraz współpracy.

³ OPAC z ang. *Online Public Access Catalog* publicznie dostępny przez Internet katalog zbiorów biblioteki lub grupy bibliotek, może być używany w celu odnalezienia lub sprawdzenia dostępności książek, nagrań dźwiękowych i audiowizualnych lub innych materiałów znajdujących się w bibliotece.

► Monika Sobczak-Waliś

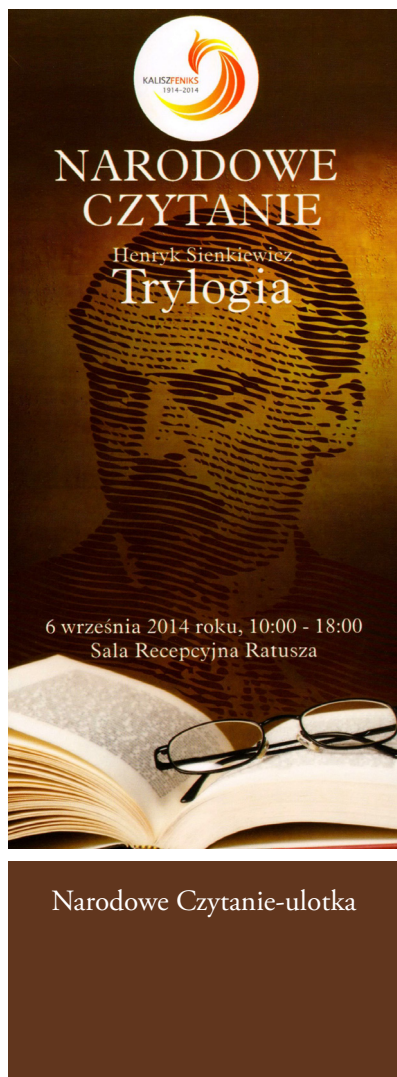
Bibliotekarz Miejskiej Biblioteki
Publicznej im. A. Asnyka w Kaliszu

"Ku pokrzepieniu serc..." Narodowe Czytanie 2014

W 2014 r. odbyła się trzecia odsłona akcji *Narodowe Czytanie*, zainicjowanej przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego. W sobotę 6 września w ponad 1500 miejscach w całym kraju czytano „Trylogię” Henryka Sienkiewicza (1846-1916)¹. Z bohaterami *Ogniem i mieczem*, *Potopu* oraz *Pana Wołodyjowskiego* można było spotkać się zarówno w szkołach, domach kultury, bibliotekach, na deskach teatrów i scen koncertowych, jak również w szpitalach, sanatoriach, a nawet w aresztach śledczych. Czytano także w kilku krajach Europy m.in. na Ukrainie, Białorusi, Litwie oraz w Szwecji i Holandii. Tradycyjnie w scenerii warszawskiego Ogrodu Saskiego akcję zainaugurowała para prezydencka.

Wybór lektury nie był przypadkowy. „W powieściach tworzących ten cykl pierwszy polski noblista w wyjątkowy sposób połączył głęboki patriotyzm z fascynującą przygodą, a nierzadko komizmem i humorem, [...] to obraz Polski różnorodnej i wielokulturowej, to wyraz naszych narodowych tęsknot i marzeń, kronika naszych militarnych oraz duchowych zwycięstw. [...] Narodowe Czytanie stanowi wspaniałą okazję, by raz jeszcze przeżyć zapierające dech w piersiach przygody Sienkiewiczowskich bohaterów. Bo choć doskonale znamy treść jego książek, to przecież podczas każdej kolejnej lektury na nowo trzymamy kciuki za Kmicica, Wołodyjowskiego czy Skrzetuskiego”².

Wzorem minionych lat również Kalisz włączył się w to wyjątkowe literackie wydarzenie, które z roku na rok zyskuje w naszym mieście coraz większą popularność. Organizację kaliskiej edycji Narodowego Czytania powierzono po raz kolejny Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Adama Asnyka. W rolę moderatora spotkania wcielił się prof. UAM dr hab. Piotr Łuszczkiewicz. Spotkanie zainaugurowano odczytaniem *Odezwy do narodów cywilizowanych*³ napisanej przez H. Sienkiewicza w szwajcarskim Vevey w 1915 r. nawiązując tym samym do wydarzeń I wojny światowej oraz obchodów 100. rocznicy zburzenia Kalisza w sierpniu 1914 r.

Fotoreportaż

Narodowe Czytanie „Trylogii w Kaliszu”

Jacek Jackowicz w roli Zagłoby

Kiermasz Książki Kaliskiej

W sali recepcyjnej kaliskiego magistratu z twórczością noblisty zmierzyli się politycy, samorządowcy, literaci, dziennikarze, nauczyciele, uczniowie, studenci, przedstawiciele stowarzyszeń i instytucji – słowem każdy, kto wcześniej zadeklarował chęć wzięcia udziału w akcji. Lekturę „Trylogii” słowami „Rok 1647 był to dziwny rok, w którym rozmaite znaki na niebie i ziemi zwiastowały jakoweś klęski i nadzwyczajne zdarzenia” zainaugurował uroczyste Janusz Pęcherz, prezydent Kalisza.

Dla uczestników *Czytania* organizatorzy przygotowali szereg atrakcji m.in. recital Mileny Antoniewicz oraz Marcina Pawelca, występ Chóru „Kopernik” z III Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika, Zespołu Kameralnego „Free Brass Band” oraz Teatru Pieśni i Tańca „Patrimonium”. Ponadto można było zrobić sobie pamiątkowe zdjęcie z samym Zagłobą, w którego rolę wcielił się Jacek Jackowicz, na co dzień aktor Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego. Natomiast ci, którzy przyszedli do ratusza z własnymi egzemplarzami „Trylogii” mieli możliwość opatrzenia ich okolicznościową pieczęcią.

Ubiegłoroczną akcję z racji, iż przypadała w *Roku Czytelnika*, połączono z *Kiermaszem Książki Kaliskiej*. Swój dorobek wydawniczy zaprezentowali zarówno kaliscy pisarze i poeci, jak również miejscowe stowarzyszenia i instytucje. Nowością był udział w kiermaszu wydawnictw ogólnopolskich. Każdy z odwiedzających mógł znaleźć coś dla siebie, nie zapomniano także o najmłodszych, dla których została przygotowana specjalna oferta. Prym wiodły wydawnictwa poświęcone historii I wojny światowej oraz zburzeniu Kalisza w sierpniu 1914 r.

Całemu przedsięwzięciu towarzyszyła wystawa przygotowana przez Bibliotekę Główną Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adam Asnyka poświęcona m.in. kaliskim wątkom w biografii pisarza, który w grodzie nad Prosną gościł dwukrotnie. Pierwszy raz przyjechał w maju 1880 r. na zaproszenie Kaliskiego Towarzystwa Dobroczynności⁴. W czasie kilkudniowego pobytu, umilanego skądinąd wizytami w domach miejscowej inteligencji, wygłosił dwa odczyty zatytułowane *O kraju i ludziach w Nowym Świecie*⁵. Uzyskany z tych spotkań dochód przeznaczony został w całości na cele dobroczynne. Z kolei w styczniu 1904 r. Sienkiewicz przyjechał do Kalisza w towarzystwie m.in. Ignacego Balińskiego, Henryka Radziszewskiego oraz Stanisława Libickiego w ramach akcji prowadzonej na rzecz powodzian⁶. Będącego u szczytu sławy pisarza witała delegacja złożona z Józefa Radwana, Alfonsa Parczewskiego oraz Wojciecha Wyganowskiego⁷. W czasie uroczystej gali w teatrze Sienkiewicz zaprezentował nowelę *Dwie łąki* napisaną specjalnie na rzecz prowadzonej akcji. Następnego dnia goście udali się do Kutna. Mimo, iż pisarz nigdy więcej nie zawitał do Kalisza sprawy miasta oraz jego mieszkańców były mu zawsze bliskie. Sympatia była zresztą obustronna, czego liczne dowody znajdujemy na łamach *Gazety Kaliskiej*.

W tym roku, zgodnie z zapowiedzią Bronisława Komorowskiego, *Narodowe Czytanie* poświęcone będzie *Lalce* Bolesława Prusa. Wraz z Izabelą Łęcką i Stanisławem Wokulskim będziemy spacerowali ulicami XIX-wiecznej Warszawy.

Fotografie pochodzą ze zbiorów Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu.
Autorka zdjęć: Joanna Wypych

Przypisy:

1. *W przyszłym roku Narodowe Czytanie „Lalki”*. [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.institutksiazki.pl/p,czasopisma,,31714,w-przyszlym-roku--narodowe-czytanie-lalki.html>.
2. [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://wiceprezydent/kancelaria/narodowe-czytanie/trylogia/> (dostęp 10.12.2014).
3. Tekst odezwy wydrukowano zarówno w czasopiśmie europejskich, jak i amerykańskich. Pisarz pokazał w niej ogromniszczeń i nieszczęść jakie spowodowała tocząca się wojna. Podkreślając jednocześnie, że największe straty poniosła Polska oraz Belgia. [w:] D. Płygawko, *Sienkiewicz w Szwajcarii*, Poznań 1986, s. 60-61.
4. E. Polanowski, *Henryk Sienkiewicz w Kaliszu*, „Rocznik Kaliski” t. X, Kalisz 1977, s. 112.
5. R., *Sienkiewicz w Kaliszu*, „Gazeta Kaliska” 1900, nr 290, s. 7.
6. *Nasi goście*, „Gazeta Kaliska” 1904, nr 5, s. 1.
7. Tamże.

► Ewa Obala

Bibliotekarz Książnicy Pedagogicznej
w Kaliszu

"Ochrona zbiorów we współczesnej bibliotece" - warsztaty SBP

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich było organizatorem warsztatów, które odbyły się 22 stycznia 2015 r. w Warszawie pod hasłem „Ochrona zbiorów we współczesnej bibliotece”. Przedstawiona problematyka wykładów wynikała z potrzeb środowiska bibliotekarskiego i wielu zgłoszeń mówiących o konieczności wzbogacenia wiedzy na ten temat. Głównym celem warsztatów było zapoznanie uczestników z organizacją działań zabezpieczających zbiory przed zniszczeniem i wyrobienie w nich przekonania, że ochrona materiałów bibliotecznych należy do podstawowych zadań bibliotek zgodnie z art. 4.1.1. Ustawy o bibliotekach z dn. 27.06.1997 r. mówiącym, że „Do podstawowych zadań bibliotek należy gromadzenie, opracowanie, udostępnianie i ochrona materiałów bibliotecznych”. Jak zaznaczono podczas spotkania, wielu bibliotekarzy pragnie uzupełnić wiedzę na ten temat, gdyż na studiach bibliotekoznawczych prowadzi się zbyt mało zajęć z tego zakresu. Poza tym coraz więcej bibliotek zauważa problem odpowiedzialności za dbałość o księgozbiór i jego odpowiednie zabezpieczenie, dlatego tworzone są działy introligatorstwa i konserwacji zbiorów, które mają sprostać współczesnym potrzebom.

Uczestnicy warsztatów, pierwsza od lewej Ewa Stachowska-Musiał

Prowadzącą warsztaty była Ewa Stachowak-Musiał, st. kustosz dyplomowany, wykładowca, wieloletni pracownik bibliotek naukowych Centralnej Biblioteki Wojskowej (kierownik Zakładu Zbiorów Specjalnych) i Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego (kierownik Oddziału Zabezpieczenia i Konserwacji Zbiorów) oraz przewodnicząca Komisji Ochrony i Konserwacji Zbiorów przy ZG SBP. W zajęciach uczestniczyli zainteresowani bibliotekarze, intrologatorzy, konserwatorzy, kierownicy i dyrektorzy bibliotek i innych instytucji z całej Polski. Wśród nich znaleźli się m.in. słuchacze z Gdańska, Lublina, Kalisza, Knurowa, Szczecina, Śląska, Włocławka oraz z kilku bibliotek i muzeów warszawskich.

Tematyka zajęć zawierała podstawowe informacje z zakresu ochrony zbiorów bibliotecznych, takie jak profilaktyka, konserwacja, renowacja, kopiowanie zbiorów oraz planowanie działań ochronnych według przyjętych priorytetów. Wykładowczyni, by przekazać jak najwięcej wiedzy praktycznej, przy omawianych tematach dzieliła się własnymi doświadczeniami i podkreślała, że profilaktyka jest jednym z podstawowych działań zapobiegających różnorodnym szkodom. Trzeba obserwować i wykonywać prace chroniące materiały biblioteczne przed zagrożeniami, by nie uległy destrukcji lub rozkładowi. Ważna jest właściwa lokalizacja zbiorów, odpowiednie warunki (temperatura, oświetlenie, jak najmniej zanieczyszczeń, zwrócenie uwagi na czynniki biologiczne), ochrona przed kradzieżą i katastrofami, a także świadomość postępowania na wypadek takich zdarzeń. Czy wiecie, że aby ratować najcenniejszy zamoczony księgozbiór trzeba go zamrozić? Dzięki temu ma on szansę, by specjaliści odpowiednimi metodami go uratowali. Wiele takich i innych cennych wskazówek można było usłyszeć na zajęciach. Pamiętać również trzeba o ustaleniu odpowiednich zasad udostępniania zbiorów, by chronić go przed kradzieżą, a także o stosowaniu co jakiś czas selekcji zbiorów zniszczonych i zaczytanych. Wskazane są też odpowiednie działania likwidujące już powstałe szkody w zbiorach, takie jak konserwacja tradycyjna i zachowawcza. Ważną metodą ratowania zbiorów jest również renowacja, czyli czyszczenie zbiorów, reperacja przedarc, pęknięć, wklejanie stron, intrologatorstwo w oprawy jednostkowe lub przemysłowe. Jak stwierdziła prowadząca wykłady, w każdej bibliotece powinna być powołana komórka lub osoba odpowiedzialna za ochronę i pieczę nad zbiorami, która by opracowywała i realizowała program

Uczestnicy warsztatów,
w drugim rzędzie
pierwsza od prawej
Ewa Obała

ochrony materiałów bibliotecznych. Integralną część programu powinna stanowić instrukcja postępowania na wypadek katastrofy, nadzór nad realizacją zadań spoczywałby na dyrekcji biblioteki, a wszyscy pracownicy powinni znać program ochrony zbiorów.

W nawiązaniu do prac naprawczych zniszczonych książek oraz oprawy w nowe okładki materiałów bibliotecznych, swoją ofertę handlową przedstawiła firma Fastbind Elite XT. Przedstawiciel firmy Mirosław Bugała zaprezentował nowoczesną sklejkę, gilotynę introligatorską i laminarkę zapoznając słuchaczy z instrukcjami obsługi. Taką właśnie nowoczesną maszynę posiada Książnica Pedagogiczna w Kaliszu w dziale magazynów i konserwacji zbiorów, dlatego jedna z uczestniczek warsztatów mogła potwierdzić jej przydatność. Można przy jej pomocy naprawiać porozklejane i uszkodzone woluminy lub oprawić w nowe okładki różne prace do formatu A4, ale jeśli chodzi o zabytkowy księgozbiór to wymaga on innych środków naprawczych, a zatem najczęściej trafia on w ręce introligatora.

Na zakończenie trzeba zaznaczyć, że udział w warsztatach był bardzo pouczający, a prowadzona pod koniec dyskusja i wymiana doświadczeń była bardzo inspirująca. Czas ten wypełniły wskazówki, w jakich firmach warto zaopatrzyć dział w materiały zabezpieczające zbiory, jakie najlepiej stosować taśmy samoprzylepne, teczki i teki, a także pudła z tektury bezkwasowej lub papiery bezkwasowe na obwoluty i wszelkie materiały zabezpieczające. Uczestnicy zapoznali się z wydawnictwami na temat wykładów i wypełnili ankietę z ich oceną, dołączając propozycje nowych tematów kolejnych spotkań. Wszyscy otrzymali „Certyfikaty” podpisane przez prowadzącą Ewę Stachowską-Musiał i przewodniczącą SBP Elżbietę Stefańczyk, stanowiące dowód ukończenia warsztatów.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich prowadzi systematycznie różnotematyczny cykl warsztatów i warto śledzić jego stronę w Internecie (<http://www.sbp.pl/>). W planach jest wiele interesujących spotkań, konferencji i warsztatów, mogących zainteresować niejednego bibliotekarza, a w najbliższym czasie odbędą się wykłady pt. „Ochrona zbiorów we współczesnej bibliotece” lub „Digitalizacja piśmiennictwa dla początkujących”.

► Bogumiła Celer

Bibliotekarz Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu

Z wizytą w Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej - relacja

Rok 2014 trzy pracownice Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu zakończyły wizytę w Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej. Z wielką przyjemności usiadłyśmy w dawnych szkolnych ławkach. Biorąc do ręki gęsie pióro, maczając je w kałamarzu, sprawdzałyśmy swoje umiejętności kaligraficzne.

O specyfice Wydziału Zbiorów Specjalnych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Łodzi, zwanego Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej, opowiedziała nam opiekunka tego niezwykłego miejsca dr Elżbieta Grzelakowska.

Wydział powstał w 1983 r., przez 17 lat mieścił się w gmachu dawnej żydowskiej szkoły Marii Hochsteinowej, następnie po kilku przeprowadzkach znalazł się w siedzibie Biblioteki. Muzeum specjalizuje się w gromadzeniu materiałów dokumentujących historię łódzkiego szkolnictwa. W zbiorach znajdują się stare kroniki szkolne, księgi pamiątkowe i albumy, świadectwa i dyplomy, legitymacje, odznaczenia, fotografie, zeszyty i tarcze szkolne. Są też liczne rękopisy i bogaty zbiór wycinków prasowych. Jak czytamy na stronie internetowej w Muzeum znajduje się około 80 metrów bieżących archiwaliów, bogaty zbiór muzealiów (ponad 600), ponad 1400 skatalogowanych pozycji ikonograficznych i 3400 archiwaliów. Cenny i ciekawy jest zbiór ponad 100 sztandarów szkolnych. Najstarszy z nich ufundowany został w 1916 r. dla Szkoły Handlowej Zgromadzenia Kupców w Łodzi.

Nasze zainteresowanie wzbudziła ekspozycja stała przedstawiająca pamiątki szkolne i pomoce naukowe. Znajdują się tam takie ciekawostki jak: stare globusy astronomiczne, unikalna luneta, model maszyny parowej, model telefonu Bella, a także ławki i kałamarze. Szczególnie ciekawy jest globus Księżyca wyprodukowany w Berlinie w 1899 r., czy też tellurium, czyli model przestrzenny, służący do demonstracji ruchu Ziemi dookoła Słońca i wokół własnej osi. Najstarszy dokument archiwalny pochodzi z początku XIX wieku. Jest to Instrukcja księcia Adama Czartoryskiego, kuratora Uniwersytetu Wileńskiego dla szkół mu podległych, opierająca się na Ukazie Najwyższym z dn. 26 sierpnia 1811 r. W zbiorach Muzeum znajdują się także bogate materiały związane z konspiracyjnym nauczaniem na terenie Łodzi i regionu, jak i w Generalnej Guberni. Wymienić można chociażby wspomnienia uczestników tajnego nauczania, protokoły weryfikacyjne nauczycieli, świadectwa maturalne. Świadectwem tajnego nauczania jest także zeszytik, zapisany odręcznie ołówkiem, pełniący funkcję podręcznika do nauki języka angielskiego, a stworzony przez jedną z więźniarek obozu w Ravensbrück.

Oprócz ekspozycji stałej w Muzeum organizowane są wystawy czasowe, prezentujące

Od lewej: dr Elżbieta Grzelakowska, Bogumiła Celer, Aldona Zimna, Henryka Karolewska.
Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej

Od lewej: Aldona Zimna, Bogumiła Celer, Henryka Karolewska, Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej

Globus Księżyca, Muzeum
Oświaty Ziemi Łódzkiej

"Szkolnej Ławy Czar", ekspozycja
stała, Książnica Pedagogiczna
im. A. Parczewskiego w Kaliszu

Klasa szkolna, Muzeum Dzieciństwa
(Edynburg)

historię i osiągnięcia szkół łódzkich, twórczość uczniów i nauczycieli oraz popularizujące zbiory Muzeum Oświaty oraz ciekawe zbiory prywatne mające związek z szeroko rozumianą edukacją. Ponadto placówka bierze udział w Nocy Muzeów.

Wszystkie eksponaty zgromadzone w łódzkim muzeum pochodzą z darów placówek oświatowych bądź osób prywatnych. O ich wartości najlepiej świadczy duże zainteresowanie badaczy oświaty i historyków. Jak podkreśla dr E. Grzelakowska, na bazie zbiorów muzealnych powstało wiele prac naukowych.

Na marginesie wspomnień z pobytu w łódzkim Muzeum Oświaty warto zauważyć, iż w Polsce działa kilka innych muzeów tego typu. Bardzo często stanowią one wydziały bibliotek pedagogicznych, wymienić należy Muzeum Oświaty Pomorskiej w Gdańsku, Muzeum Oświatowe w Puławach, Muzeum Oświaty w Bydgoszczy. Na przełomie 2004/2005 roku w dawnym dworcu Oxnerów w Kuźnicy Grabowskiej powstało Muzeum Oświaty im. prof. M. Falskiego. Miejsce wybrano nie przypadkowo, gdyż prof. Marian Falski bardzo często odwiedzał to miejsce jako zięć Oxnerów. Spod jego pióra wyszedł najpopularniejszy polski elementarz, z którego uczyły się czytać całe pokolenia Polaków. W muzeum zaaranżowano klasę szkolną z lat 50. ubiegłego wieku, wyposażoną w dawne ławki z kałamarzami, tabliczki do pisania, czy słynne granatowe fartuszki. Znajduje się też wystawa dawnych materiałów dydaktycznych, dzienników szkolnych, zeszytów itp. Miejsca poświęcone pamiątkom szkolnym odnajdziemy także za granicą. Spacerując główną, starą ulicą Edynburga – Royal Mile napotkać można wiele ciekawych budowli, sklepów i zakamarków. Jednym z magicznych miejsc przy tej ulicy jest Muzeum Dzieciństwa, w którym możemy podziwiać np. klasę szkolną.

Efektom wizyty w łódzkim Muzeum Oświatowym jest stała ekspozycja, która powstała w kaliskiej Książnicy. Postanowiliśmy również naszym czytelnikom stworzyć okazję powrotu do szkoły z minionych lat. Klimat dawnej szkoły staramy się odtworzyć za pomocą starej ławki szkolnej, przyborów szkolnych, przedwojennych zeszytów. Prezentujemy także dawne podręczniki, elementarze. Do wglądu

są również szkolne kroniki.

Organizatorom wystawy przyświeca cel, aby uratować od zapomnienia kulturowe dziedzictwo związane z historią oświaty. Dlatego też przy tej okazji ogłaszamy zbiórkę szkolnych eksponatów. Apelujemy do wszystkich, którzy są w posiadaniu pamiątek oświatowych, szczególnie do nauczycieli, dyrektorów szkół. Obecnie likwiduje się wiele małych szkół, a przechowywany na strychach sprzęt szkolny i inne materiały są bardzo często wyrzucane. Zwróćmy uwagę na to co jeszcze jest do ocalenia. Zainteresowani jesteście szczególnie wyposażeniem uczniów, starymi piórnikami, tornistrami, mundurkami, nakryciami głowy, tarczami szkolnymi, dzienniczkami, zeszytami, świadectwami, fotografiami, legitymacjami i innymi rzeczami, które mogą stanowić cenną pamiątkę oświatową.

Bibliografia:

Grzelakowska Elżbieta, *Głos w dyskusji... czyli specyfika zbiorów specjalnych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Łodzi*, [w:] *Zbiory specjalne i regionalia w polskich bibliotekach naukowych i publicznych. Materiały z III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Szczecińskiego 9-11 września 2009*, pod red. R. Gazińskiego, Szczecin 2010, s. 254-271.
Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej [on-line] [dostęp: 20015-03-3]. Dostępny w Internecie: http://www.pbw.lodz.pl/muzeum_zbiory.htm

► **Monika Antczak, Małgorzata Kołodziej**

Bibliotekarze Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu

**Na marginesie
Jubileuszu Książnicy Pedagogicznej
im. A. Parczewskiego w Kaliszu
oraz Konferencji Szkoleniowej
Dyrektorów i Kierowników Filii Bibliotek
Pedagogicznych woj. wielkopolskiego,
Kalisz 18-19 września 2014 r.**

W dniach 18–19.09.2014 r. odbyła się w Kaliszu Konferencja Szkoleniowa Dyrektorów i Kierowników Filii Bibliotek Pedagogicznych Województwa Wielkopolskiego.

Przed rozpoczęciem szkolenia dyrektor Książnicy prof. dr hab. Krzysztof Walczak powitał wszystkich gości - przedstawiciela Departamentu Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego wicedyrektora Piotra Waśko oraz dyrektorów i kierowników filii bibliotek pedagogicznych z Poznania, Konina, Leszna i Piły. Po krótkich oficjalnych wystąpieniach wszyscy uczestnicy wzięli udział w szkoleniu: *Praca zespołowa nauczycieli*, które poprowadziła Maria Tomalak – dyrektor III LO w Ostrowie Wlkp. (trener z ODN Kalisz). W czasie zajęć warsztatowych uczestnicy pracowali w mniejszych grupach. Mieli możliwość wymienić się doświadczeniami, a także ocenić własne kompetencje do pracy zespołowej. Na zakończenie dnia goście obejrzeli recital Agnieszki Dulęby-Kaszy *Abonament na szczęście* oraz zwiedzili siedzibę Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego.

W drugim dniu goście zwiedzali nową siedzibę Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu przy ul. Południowej 62. Następnie wysłuchali bardzo interesującego wykładu dr Renaty Aleksandrowicz, pracownika Uniwersytetu Wrocławskiego, pt. *Lekturowe dzieciństwo współczesnych seniorów. Okoliczności, emocje i powroty*. Drugą część spotkania zdominowała uroczystość jubileuszowa związana z 65-leciem istnienia biblioteki. Prezentacja przedstawiona przez wicedyrektora biblioteki prof. dr hab. Ewę Andrysiak oraz dr Bogumiłę Celer pt. „65 lat Publicznej Biblioteki Pedagogicznej Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu” pokazała historię, współczesność i perspektywę działalności biblioteki. Kolejna prezentacja, którą przedstawiła Małgorzata Kołodziej, przybliżyła uczestnikom działalność biblioteki w aspekcie współpracy ze szkołami i wspomaganie pracy nauczyciela. Na zakończenie konferencji na ręce dyrektora Książnicy zostały złożone życzenia dalszej aktywnej pracy naukowej, bibliotecznej i sukcesów edukacyjnych.

Uczestnicy wysoko ocenili spotkanie i wyznaczyli na następny rok wizytę szkoleniową w Konińskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

► Małgorzata Kołodziej

Bibliotekarz Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu

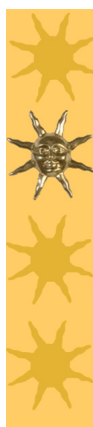
Czytelnicy oporni w bibliotece Zjawisko - metody pracy - dobór literatury - relacja z konferencji w Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu

Dnia 26 marca 2015 r., w siedzibie PBP Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu, odbyła się konferencja z udziałem dr. Michała Zająca, pracownika Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Warszawskiego, nt. Czytelnicy oporni w bibliotece. Zjawisko – metody pracy – dobór literatury.

W konferencji uczestniczyli nauczyciele pracujący w bibliotekach szkolnych w Kaliszu i powiecie kaliskim, którzy są członkami Sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy. Prezentacja dr. Michała Zająca spotkała się z dużym zainteresowaniem ze strony słuchaczy. Po wykładzie wywiązała się żywa dyskusja o roli bibliotekarza szkolnego i uczniów – młodych „opornych” czytelników.

Kolejnym punktem konferencji była prezentacja dr Bogumiły Celer, pracownika Książnicy Pedagogicznej, która przedstawiła działalność Książnicy, jej rolę w środowisku oraz funkcje, jakie spełnia.

Na zakończenie spotkania autor książki *Brudnopis*, Tomasz Kubis, nauczyciel gimnazjum kaliskiego, zaprezentował swoją powieść i zachęcił do jej przeczytania. Konferencja była także okazją do pokazania gościom nowej siedziby Książnicy Pedagogicznej. Uczestnicy zwiedzili Czytelnię oraz Dział Zbiorów Specjalnych. Obejrzel wystawę: *Książka w grafice i karykaturze Janusza Motylskiego*, zapoznali się z pracą wypożyczalni. Na zakończenie prezentowana w bibliotece stała ekspozycja *Dawnej ławy czar* przybliżyła zebrany nauczycielom czas szkoły z lat sześćdziesiątych XX w.

*Dr Michał Zajac,
Instytut Informacji Naukowej
i Studiów Bibliologicznych,
Uniwersytet Warszawski*

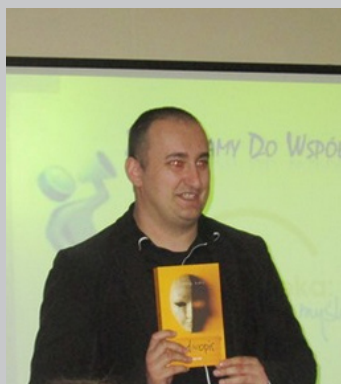
Czytelnicy oporni w bibliotece

Zjawisko – metody pracy – dobór literatury

Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego
Kalisz

26.03.2015

Fotoreportaż

Tomasz Kubis prezentuje swoją książkę pt. *Brudnopis*

Stoją od lewej: Małgorzata Kołodziej, dr Michał Zając

Recepcja konferencji. Siedzą od lewej: Aldona Zimna, Monika Antczak

Wykład dr. Michała Zająca

Uczestnicy konferencji

Prelekcja dr Bogumiły Celer

► Bogumiła Celer

Bibliotekarz Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu

Bezcenny dar Kiry Gałczyńskiej

Kira Gałczyńska, córka Konstantego Ildefonsa i Natalii Gałczyńskich, wybrała Książnicę Pedagogiczną w Kaliszu jako beneficjenta cennego daru, jakim jest spuścizna po jej matce.

Przekazanie daru miało miejsce 22 kwietnia 2015 r. w nowej siedzibie biblioteki przy ul. Południowej 62.

Otrzymana przez bibliotekę kolekcja zawiera interesujące dokumenty rodzinne pochodzące z XIX oraz początków XX w. (wśród nich zaproszenie na ślub rodziców Natalii – Wierzy i Konstantego Awałów, które informuje, iż ceremonia odbyła się w 1904 r. w kaliskiej parafialnej cerkwi; poświadczenie o upływie czasu depesze gratulacyjne, jakie nadeszły do młodej pary z wielu miast rosyjskiego imperium, czy też indeks brata Natalii – Mikołaja Awałowa z Politechniki Warszawskiej z 1924 r.; a także liczne fotografie, ukazujące życie w międzywojennym Kaliszu rodziny Awałów, część z nich wykonana w renomowanych wówczas kaliskich atelier: M. Raczyńskiego, Nemo, Dyzmy).

Spuścizna obejmuje ponadto materiały osobiste Natalii Gałczyńskiej (m.in. legitymację członkowską Związku Literatów Polskich, Stowarzyszenia Autorów ZAIKS, fotografie portretowe, zdjęcia z podróży, wycinki prasowe, ciekawą korespondencję; wśród adresatów i nadawców oprócz „Kota”, czyli K. I. Gałczyńskiego oraz Kiry Gałczyńskiej pojawiają się takie nazwiska, jak: Halina Sutarzewicz, Jan Wegner, Halina Krzyżanowska.)

W skład kolekcji wchodzi ponadto cenne rodzinne pamiątki: małe naczynia ze srebra, płaska skarbonka również ze srebra, którą Natalia otrzymała od swego ojca, a także zabytkowa filiżanka. Część ofiarowanych materiałów, jak mówi sama K. Gałczyńska, ocalała dzięki jej babci. Wiera Awałowa, w czasie II wojny „wszystkie swoje skarby: zdjęcia, dokumenty, pamiątki” głównie związane z Kaliszem schowała do torebki, z którą nie rozstawała się opuszczając powstańczą Warszawę. O historii tej możemy również przeczytać we wznowionej w 2014 r. książce *Srebrna Natalia*.

Dar został włączony do Zbiorów Specjalnych Książnicy, po opracowaniu kolekcja będzie udostępniona wszystkim zainteresowanym.

Kirze Gałczyńskiej oraz inicjatorce przekazania materiałów do Książnicy – Annie Tabace serdecznie dziękujemy.

Uczestnicy spotkania. Na pierwszym planie od lewej: prof. dr hab. Krzysztof Walczak, od prawej Kira Gałczyńska

► Stefania Brzezińska-Michalska

Bibliotekarz Książnicy Pedagogicznej
w Kaliszu, filia w Kępnie

Podsumowanie Powiatowego Konkursu Plastycznego pod patronatem Starosty Kępińskiego pt. "Jak nie być obojętnym wobec zła? Literatura jako świadectwo minionego czasu II wojny światowej. Projekt okładki do „Medalionów” Zofii Nałkowskiej"

Jednym z patronów 2014 r. ogłoszono Jana Karskiego. Z tej okazji nauczyciele bibliotekarze kępińskiej filii Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu oraz szkół ponadgimnazjalnych powiatu kępińskiego ogłosili konkurs plastyczny, który Starosta Kępiński objął honorowym patronatem. Jest to już czwarta edycja naszego cyklicznego konkursu, który od początku promuje czytelnictwo i podkreśla powinowactwo sztuk oraz umożliwia młodzieży zaprezentowanie swojego dorobku artystycznego.

W tym roku konkurs nosi tytuł *Jak nie być obojętnym wobec zła? Literatura jako świadectwo minionego czasu II wojny światowej. Projekt okładki do „Medalionów” Zofii Nałkowskiej*. Głównym celem konkursu było przybliżenie sylwetki Jana Karskiego, emisariusza podziemnego Państwa Polskiego, często dziś określanego „człowiekiem, który chciał powstrzymać holokaust”.

Do konkursu zgłoszonych zostało 25 prac. Wszystkie prace prezentowały wysoki i wyrównany poziom artystyczny. Komisja w składzie: Wiesław Walas (przewodniczący) oraz Maria Banasiak i Edelfgart Lenczewska stanęła przed trudnym zadaniem. Po burzliwych naradach wyłoniono laureatów i przyznano nagrody.

- I miejsce:** Marlena Zakręt (ZSP Nr 1)
II miejsce: Mateusz Strzelecki (LO Nr I)
III miejsce: Dominika Gruszka (LO Nr I)

Wyróżnienia:

- Anna Gzik (ZSP Nr 2)
Filip Kozak (LO Nr I)
Milena Kwaśnik (ZSP Nr 1)
Karolina Przybył (LO Nr I)
Mikołaj Zawidzki (ZSP Nr 2)

2 grudnia 2014 r. w Powiatowej Bibliotece Publicznej w Kępnie odbyła się uroczysta gala podsumowująca konkurs. Dyplomy i nagrody ufundowane przez Rady Rodziców oraz upominki Starostwa Powiatowego wręczyli wicestarosta – Grażyna Jany i przewodniczący Rady Powiatu – Stanisław Baliński. Część artystyczną rozpoczęła Kamila Maciejewska i Tomasz Gąszczak z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2. Prowadzący przybliżyli sylwetkę Jana Karskiego i historię jego misji. Występ urozmaicili śpiewem: Julianna Wójcik i Igor Zawodny

z Liceum Ogólnokształcącego Nr 1 w Kępnie. Spotkaniu towarzyszył wernisaż prac konkursowych. Na zakończenie uczniowie Technikum Gastronomicznego serwowali przygotowany przez siebie poczęstunek.

Dziękujemy uczniom za udział w konkursie, a laureatom gratulujemy!

► Ewa Obała

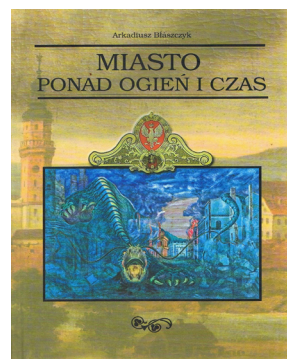
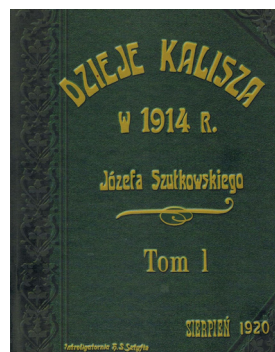
Bibliotekarz Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu

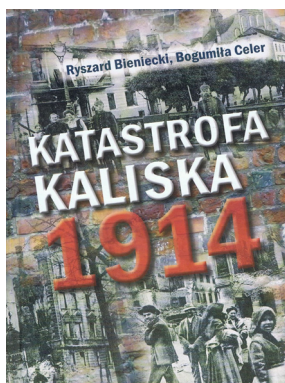
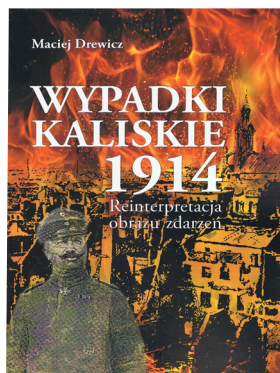
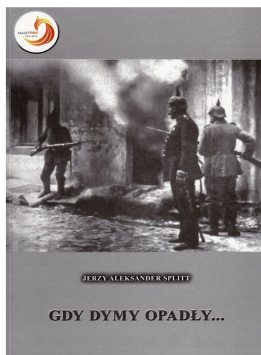
Książki regionalne w naszych bibliotekach

Już do tradycji przeszedł w czasopiśmie „Blżej Biblioteki” kącik informujący o nowych książkach regionalnych, które wypełniają półki regałów w kaliskich bibliotekach. Tym razem większość publikacji zdominowała tematyka setnej rocznicy zburzenia Kalisza w 1914 r. Wśród nowych edycji nie zabrakło monografii, bibliografii, biografii, beletrystyki i innych wydawnictw.

Nawiązując do rocznicowych wydarzeń zacząć trzeba od książki pt. *Dziewiętnastowieczny ratusz w Kaliszu. Architektura i niezrealizowany projekt nowoczesności* pióra Makarego Górzyńskiego, która jest próbą spojrzenia na projekt, realizację i funkcjonowanie gmachu ratusza w Kaliszu, wzniesionego w latach 1888-1891 i spalonego w tragicznym dla miasta sierpniu 1914 r. Publikacja, oparta na źródłach i wzbogacona wieloma ilustracjami, przybliża dzieje ważnego, aczkolwiek mało znanego przedsięwzięcia architektoniczno-budowlanego, przynosząc wiele nieznanych dotąd faktów i interpretacji.

Kolejne trzy pozycje są efektem projektu *Kalisz-Feniks 1914-2014* zorganizowanego przez Urząd Miasta Kalisza. Pierwsza z nich, związana bezpośrednio z obchodami setnej rocznicy zburzenia Kalisza, nosi tytuł *Dzieje Kalisza w 1914 r.* [T. 1] z rękopisu Józefa Szutkowskiego sprawozdawcy „Kuriera Powszechnego”. Książkę opracowała i opatrzyła komentarzem oraz przypisami Monika Sobczak-Waliś (Miejska Biblioteka Publiczna w Kaliszu), a wizerunek okładki został wykonany na wzór oprawionego w 1920 r. rękopisu. Poemat opisuje m.in. tragiczne wypadki sierpnia 1914 r. Następną publikacją zatytułowaną *Miasto ponad ogień i czas. Echa kaliskiego sierpnia 1914 roku w literaturze, grafice i filmie* Arkadiusza Błaszczyka (bibliotekarza MBP w Kaliszu) jest monografią, która w syntetyczny sposób przekazuje literackie świadectwa barbarzyńskiego spalenia grodu nad Prosną. W klimat ten wprowadza słowo wstępne prof. Piotra Łuszczkiewicza, po czym autor opisuje katastrofalne wydarzenia w różnych perspektywach, poprzez utwory literackie, wspominające te wydarzenia. Antologia tekstów składa się z poezji, prozy, literatury satyrycznej i pamiątkarskiej, opatrzona jest wieloma fotografiami. W inny sposób opisał akt zniszczenia miasta Jerzy Aleksander Splitt (dyrektor MOZK) w książce pt. *Gdy dymy opadły...* Autor starał się podsumować i przedstawić historię tamtych dni, najpierw wprowadzając czytelnika

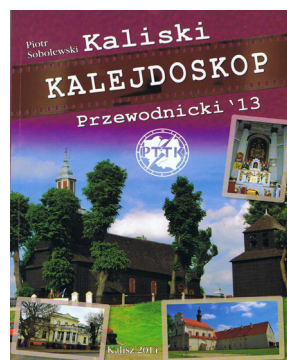
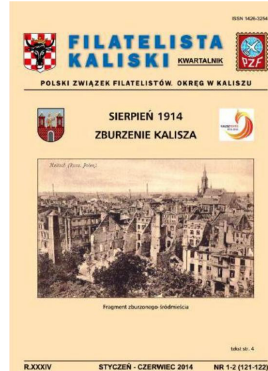
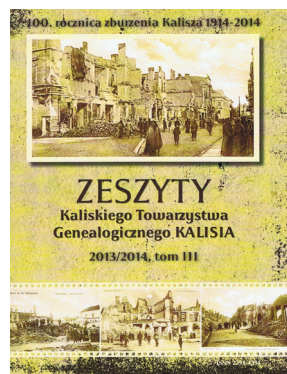
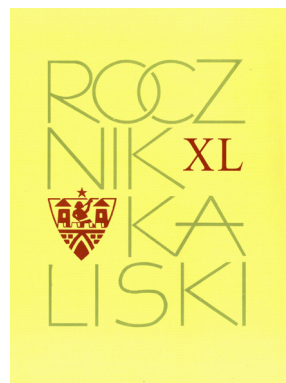
w realia ówczesnej sytuacji politycznej w Europie, później odtwarzając sceny tragicznych kaliskich wydarzeń, po czym przybliżono realia podnoszenia się nadprośniańskiego grodu z gruzów. Wydawnictwo to towarzyszyło wystawie zorganizowanej przez Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej.

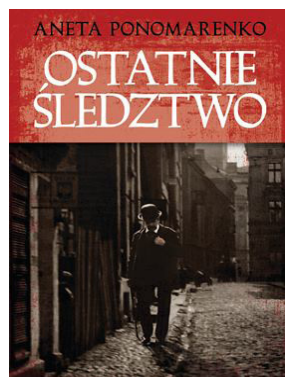
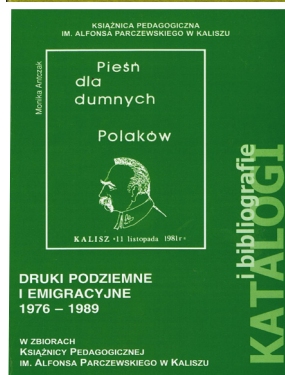
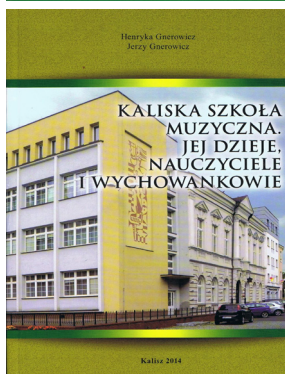
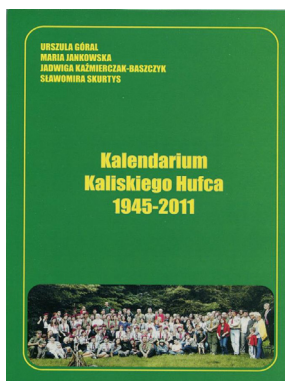
Apokalipsę Kalisza sierpnia 1914 r. uwieczniło również Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, przyczyniając się do wydania dwóch publikacji na ten temat. Pierwsza z nich to *Wypadki kaliskie 1914. Reinterpretacja obrazu zdarzeń* Macieja Drewicza, w których autor podjął próbę analizy wydarzeń, które dotknęły świetnie prosperujące miasto, doprowadzając je do ruiny. W książce zaprezentowano wiele interesujących zdjęć, a sposób przedstawienia przez autora wielowymiarowości i niejednoznaczności tragicznych losów miasta pozwala na inne niż dotychczas spojrzenie na katastrofę. Kontrowersyjna treść książki, związana z postacią majora Hermanna Preuskera, bez wątpienia wzbudza dyskusję wśród znawców historii i miłośników Kalisza. Druga książka swój debiut miała podczas sesji historycznej w kaliskim ratuszu, zwieńczając setną rocznicę dni tragedii grodu nad Prosną. Wydana została pt. *Katastrofa kaliska 1914. Materiały źródłowe (wybór)*, a jej twórcy to Ryszard Bieniecki i Bogumiła Celer (Książnica Pedagogiczna w Kaliszu). Zawarte w niej dokumenty chwili, relacje, wspomnienia i artykuły prasowe drukowane w jęz. polskim, rosyjskim, niemieckim, angielskim, francuskim oraz jidysz przedstawiają trudno dostępne materiały, po części dotąd nieznane, przypominając krwawe dni i dramaty miasta oraz jego mieszkańców.

Rocznica wybuchu I wojny światowej i zburzenie Kalisza stało się inspiracją do wydania jeszcze kilku nowości, które ucieszyły miłośników książki regionalnej. Na tę właśnie okoliczność Archiwum Państwowe w Kaliszu opublikowało *Inwentarz zespołu akt Naczelnik Powiatu Kaliskiego [Deutscher Kreischef in Kalisch] z lat 1914-1918 [1919]*, opracowany przez Edytę Pietrzak i wydany pod red. Grażyny Schlender. Publikacja ta składa się z rysu historycznego dotyczącego Kalisza w latach 1914–1918 (inwentarz zespołu poprzedzony wstępem, skany dokumentów niemieckich tłumaczonych na jęz. polski) oraz trzech płyt DVD. W książce można znaleźć informacje na temat organizacji i działalności samego urzędu Naczelnika Powiatu Kaliskiego, posiedzeń sejmiku powiatowego, odbudowy zniszczonego miasta i odszkodowań wojennych, naprawy i budowy dróg, budowy kolejek wąskotorowych, opieki medycznej i sanitarnej, wspierania i pomocy biednych, działalności Powiatowej Kasy Komunalnej i kas oszczędnościowo-pożyczkowych. Zebrane dokumenty są cennym źródłem informacji na temat istniejących wtedy stowarzyszeń, związków, cechów, handlu, edukacji i spraw religijnych, a wśród najciekawszych akt są też obwieszczenia władz niemieckich z sierpnia 1914 r.

Następne wydawnictwo, które poświęciło większość miejsca setnej rocznicy zniszczenia miasta przez Prusaków to 40. tom „Rocznika Kaliskiego”, edycja jubileuszowa, dlatego zawartość jej jest wyjątkowa zarówno pod względem merytorycznym jak i edytorskim. Zaopatrzona w twardą okładkę zawiera artykuły na temat przeszłości Kalisza, a także kronikę najważniejszych wydarzeń bieżących dostarczając jak zawsze miłośnikom i badaczom dziejów regionu wiele ciekawych informacji. Inna pozycja, która wpisała się w rocznicowe obchody to trzeci tom „Zeszytów Kaliskiego Towarzystwa Genealogicznego Kalisia” pod red. Jana Marczyńskiego. Zamieszczone w periodyku artykuły odnoszą się bezpośrednio i pośrednio do tamtego okresu, akcentując tę historyczną datę. Zeszyty posiadają wymowną okładkę, na której znajdują się zdjęcia zburzonego Kalisza, a w swej treści zawierają m.in. wiadomości o rodzinie Doruchowskich z Mycielina, Bronisławie Bukowińskim (prezydencie Kalisza), czy o rodzinie Schlösserów z Brzezin. Ostatnia publikacja nawiązująca do tematu zniszczenia miasta to kwartalnik Polskiego Związku Filatelistów – Okręg w Kaliszu pt. „Filatelista Kaliski”, gdzie już na winiecie widnieje zdjęcie z fragmentem zniszczonego śródmieścia. Czytelnicy mogą znaleźć w nim sporą ilość artykułów poświęconych Kaliszowi z okresu I wojny światowej, zarówno ukazujących historię tragicznych dni zburzenia miasta jak też opracowania poświęcone wojskowym przesyłkom pocztowym kierowanym z okupowanego Kalisza. W kwartalniku prezentowany jest również ciekawy serwis pocztówek ilustrujący ogromne zniszczenie grodu nad Prosną, materiały ukazujące dzieje Kalisza i wybitne postacie z nim związane zilustrowane walerami filatelistycznymi oraz cały szereg informacji związanych z PZF regionu kaliskiego.

Wśród regionalnych nowości można odnotować również piąty już numer „Kaliskiego Kalejdoskopu Przewodnickiego '13” Piotra Sobolewskiego, który zawiera informacje o miejscach, do jakich w ramach działań popularyzatorsko-szkoleniowych dotarli przewodnicy z kaliskiego Koła Przewodników Miejskich i Terenowych PTTK, oprowadzając podczas imprez krajoznawczych z cyklu „Kaliszobranie”. Przewodnik zawiera 18 opisów atrakcyjnych obiektów i zespołów obiektów oraz innych zagadnień i „hasel”, by zainspirować czytelników do wyjścia na szlak turystyczny, jak również umożliwić rozszerzenie wiedzy krajoznawczo-regionalnej. Inny charakter posiada książka pióra Urszuli Góral, Marii Jankowskiej, Jadwigi Kaźmierczak-Baszczyk i Sławomira Skurtysa pt. *Kalendarium Kaliskiego Hufca 1945-2011*, ukazująca powojenny fragment historii kaliskiego harcerstwa. Opracowanie to powstało w ramach realizacji projektu „Z historią w przyszłość”, finansowanego przez miasto Kalisz. Kolejne zebrane i spisane dzieje to praca poświęcona Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. Henryka Melcera w Kaliszu, która powstała dzięki Henryce

i Jerzemu Gnerowiczom. Monografia zatytułowana *Kaliska Szkoła Muzyczna. Jej dzieje, nauczyciele i wychowankowie* zawiera około trzystu not biograficznych byłych i obecnych nauczycieli, a także absolwentów tejże szkoły i obejmuje okres od 1919 do 1952 r. Warta uwagi jest też publikacja dokumentująca stan zachowania w zbiorach kaliskiej ksiąźnicy pedagogicznej rzadkich, konfiskowanych niegdyś druków, stanowiących dzisiaj przedmiot zainteresowania naukowego i poznawczego. Nosi ona tytuł *Druki podziemne i emigracyjne w zbiorach Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu 1976-1989* z serii „Katalogi i Bibliografie”, a autorką jej jest Monika Antczak (nauczyciel-bibliotekarz z KP w Kaliszu). Twórczyni bibliografii zebrała informacje o książkach i czasopismach, jakie posiada kaliska biblioteka, wydawanych w drugim obiegu przez nielegalne, podziemne wydawnictwa, a także o edycjach powstałych poza granicami kraju i nieposiadających zgody na rozpowszechnianie na terenie PRL.

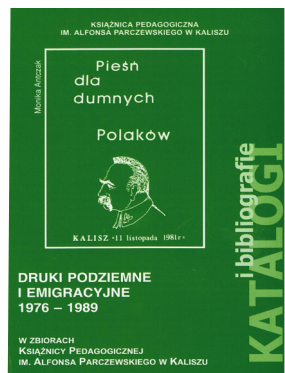
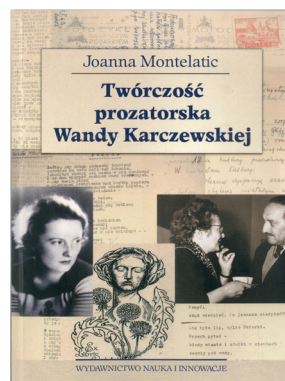
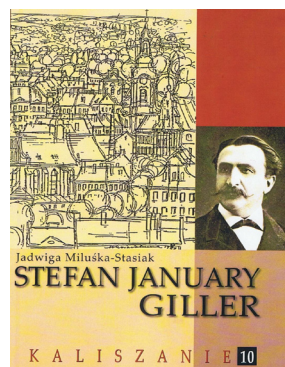
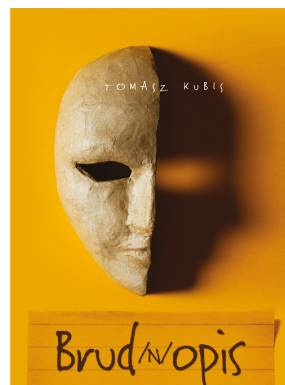
W przeglądzie tym godne polecenia są również dwie ostatnio wydane powieści. Jedną z nich to publikacja zamykająca poświęconą XIX-wiecznemu Kaliszowi trylogię *Calisia*, która nie tylko zaciekawia zagadkami kryminalnymi, ale daje też czytelnikowi okazję do zapoznania się z historią i kulturą najstarszego z polskich miast. *Ostatnie śledztwo* Anety Ponomarenko wzbudza ciekawość i chęć przeczytania, tak jak dwie poprzednie części *Strażnik skarbu* i *Dom śmierci*, które cieszyły się wielką popularnością i nadal utrzymują się na czele kaliskiej listy bibliotecznych bestsellerów. Akcja utworu toczy się w 1900 r., gdy trwają przygotowania do otwarcia wystawy archeologicznej, dochodzi wtedy do zniknięcia kufra z cennymi dokumentami oraz podwójnego morderstwa, co daje początek kolejnym zbrodniom. Śledztwo doprowadza do rozwikłania motywu zabójstwa, odnalezienia morderców oraz do odkrycia sekretu pewnej zacnej rodziny. Druga z książek to powieść pełna akcji, posiadająca niebanalną fabułę pt. *Brud/nłopis* pióra Tomasza Kubasia. Przedstawia ona dwie równoległe historie bohaterów, Tomasza – nieradzącego sobie z życiem nauczyciela i Cowa – płatnego mordercy, który przyjeżdża do Polski na zlecenie, by przekwalifikować się w nauczyciela. Obaj zostają wpłątani w projekt „Eden”, czyli korupcyjną próbę przejścia na własność rodzimej edukacji. W akcji przewijają się problemy teologiczne, sprawy kaliskiego półświatka oraz problemy polskich nauczycieli.

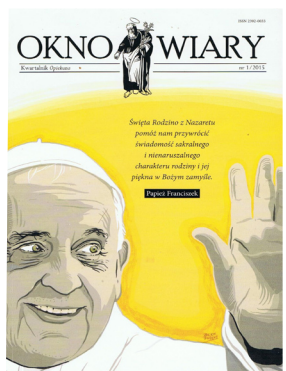
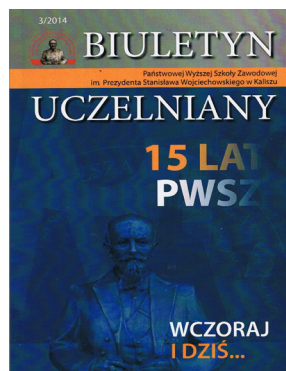
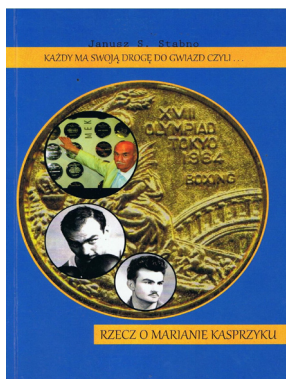
Kolejne publikacje, które dołączyły do bibliotecznej kolekcji regionalnej to wydawnictwa przedstawiające wybitne postacie, wśród nich odnotować trzeba tytuły: *Powstanie styczniowe w oczach Agatona Gillera*, *Agaton Giller i jego wizja powstania styczniowego* Michała Jarneckiego (prof. UAM) oraz *Stefan January Giller (1833-1918) Poeta, nauczyciel i działacz społeczny* Jadwigi Miluśki-Stasiak

(bibliotekarki i dyrektora Gminnej Biblioteki Publicznej w Opatówku). Biografia poświęcona Agatonowi Gillerowi to hołd oddany tej niezwyklej osobie, przypominający wkład, jaki wniósł w historię kraju. Znany jako dziennikarz i pisarz, konspirator i działacz niepodległościowy, zesłaniec syberyjski i członek Rządu Narodowego 1863 r. oraz wieloletni wygnaniec, zawsze był bliski sercu opatowian i kaliszzan. Jego brat Stefan również został przedstawiony w nowo wydanej książce z serii „Kaliszanie”. Już do dawna zasługiwał na biografię, pokazany na tle rodziny, otoczenia w pracy i w swej działalności społecznej. Stefan Giller znany jest jako uczeń kaliskiego gimnazjum, a później nauczyciel kaliskich szkół, powieściopisarz, dramaturg, poeta, tłumacz, zaś w świecie literackim pamiętany był pod pseudonimem Stefan z Opatówka. Pamięć o braciach pielęgnowana jest szczególnie w Gminnej Bibliotece Publicznej im. Braci Gillerów w Opatówku oraz gimnazjum.

Bardziej współczesną postać ukazano w publikacji Joanny Montelatic pt. *Twórczość prozatorska Wandy Karczewskiej*. Książka ta jest próbą pokazania spuścizny literackiej pisarki i poddaje analizie nie tylko jej dokonania artystyczne, ale też intymne zapiski oraz bogatą prywatną korespondencję, którą Wanda Karczewska prowadziła z najważniejszymi osobistościami ówczesnego życia kulturalnego. Jej życie i twórczość wśród aspektów działalności artystycznej w powojennej rzeczywistości PRL-u, nadaje książce wyjątkowy charakter. Warta uwagi jest również książka Wandy Karczewskiej pt. *Spacer w alei parkowej*, którą opracował i wstępem opatrzył Karol Samsel. Publikacja ta jest owocem kwereńd na temat ostatnich lat życia pisarki w Łodzi, jest też trzecim tomem serii wydawniczej *Powrót do Karczewskiej*. Swoją debiut książka miała podczas IV Ogólnopolskiego Festiwalu Poetyckiego im. W. Karczewskiej, odbywającego się w Kaliszu, którego organizatorem jest Stowarzyszenie Promocji Sztuki Łyżka Mleka.

Następna z kaliskich publikacji to *Dziennik Amazonki. Od Rewala do Rewala* Kazimiery Lissy-Kalafarskiej. Jest ona niezwykle cenną lekturą dla Klubu „Amazonki” i niezorientowanych w tej tematyce, gdyż teksty opisują chorobę nowotworową od diagnozy po kolejne etapy leczenia. Autorka opowiada o problemach, opanowaniu lęku i rehabilitacji, do której należy również coroczny wyjazd kaliskich amatek do Rewala, a opowieść swą przeplata osobistymi wątkami. Inną tematyką zajmuje się książka Zbigniewa Kościelaka zatytułowana *Nakarmię, ilu się tylko da. Grzegorz Chwiałkowski i jego Bank Chleba (1994-2014)*. Bohater to niegdyś lekkoatleta i pięściarz, a teraz znany kaliski społecznik, założyciel i prezes Stowarzyszenia Pomocy Rodzinie „Bank Chleba”, radny Rady Miejskiej w Kaliszu, kawaler Orderu Uśmiechu i wielu innych nagród i wyróżnień. Biografia nie tylko zapoznaje z życiem

osobistym i pracą pana Grzegorza, bowiem stanowi także przykład działania ludzi wielkiego serca, energii i pasji. Pełen równie pozytywnych cech jest bohater kolejnej książki godnej polecenia, która powstała dzięki Januszowi Stabno, kaliszczaninowi z urodzenia, sędziemu, działaczowi i publicyście pięściarskiemu, związanemu zawodowo z Polskim Związkiem Bokserskim. Biografia pt. *Każdy ma swoją drogę do gwiazd, czyli... rzecz o Marianie Kasprzyku*, mówi o zdobywcy złotego medalu olimpijskiego w boksie w Tokio w 1964 r. Pięściarz ten, zanim powołany został na olimpijski ring, rywalizował z innymi bokserami, również z wychowankami kaliskiego „Włókniarza”, a później „Prosnę”. Opisy walk, sukcesów i porażek przyszłego mistrza często spletały się z nazwiskami znanych kaliskich pięściarzy. Kasprzyk walczył z Andrzejem Cozasiem i Władysławem Obałą, znał m.in. J. Sobolewskiego, J. Leszczyńskiego, K. Marciniaka, L. Wasilewskiego, T. Kołodziejskiego oraz T. Grzelaka. Przedstawione losy mistrza i klimat panujący wtedy na ringu zachęcają do przeczytania tej książki, zwłaszcza, że na kanwie losów Mariana Kasprzyka powstał znany film „Bokser” z Danielem Olbrychskim w roli głównej.

Na koniec chcę polecić dwa kaliskie czasopisma, które prezentuję w kąciku „Bliżej Biblioteki” po raz pierwszy, takie jak „Biuletyn Uczelniany” i „Okno Wiary”. Pierwszy z nich to periodyk Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu wydany z okazji 15. rocznicy powstania uczelni. W biuletynie tym zaciekawie może rozmowa z kanclerzem K. Matusiakiem, kronika wydarzeń PWSZ począwszy od jej powstania, a także wspomnienia dotyczące powstania i życia uczelni wykładowców i pracowników związanych ze szkołą od 15 lat, m.in. prof. inż. J. Chajdy, prof. K. Włczaka, doc. dr J. Frąszczaka, prof. T. J. Hoffmanna. W jubileuszowym numerze nie zabrakło również informacji o współpracy zagranicznej uczelni, jej wydawnictwach i dobrze prosperującej bibliotece oraz studenckiej kulturze i sporcie. Drugie czasopismo to kwartalnik Diecezji Kaliskiej - „Okno Wiary”. Pismo ma prowadzić dialog z czytelnikami o wierze, Kościele, rodzinie i historii. W pierwszym numerze tematem wiodącym jest rodzina w nauczaniu papieża Franciszka, a znaleźć w nim można także relację z Synodu Biskupów mówiącą o refleksji nad charakterem, sakralnością, pięknem oraz problemami dotyczącymi rodziny. W periodyku tym jest wiele akcentów kaliskich np. publikacje: Piotra Sobolewskiego *Od Wojciecha do Józefa – rozmodlony Kalisz*, czy ks. Sławomira Kęszki *Rocznica sprzed stu lat*.

► Bogumiła Celer

Bibliotekarz Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu

Wspomnienie o dr. Zbigniewie Kledeckim

Życia ludzkiego nie można powtórzyć

Dnia 12 października 2014 r. zmarł w Kaliszu w wieku 93 lat Zbigniew Kledecki – doktor medycyny, twórca kaliskiej kardiologii.

Urodził się 15 listopada 1921 r. w Poznaniu w rodzinie artystycznej. Ojciec Kazimierz był artystą grafikiem, a matka Stanisława z d. Mikołajczyk – nauczycielką tańca. W czasie II wojny światowej uczestniczył w kampanii wrześniowej w szeregach 1. Pułku Piechoty Obrony Pragi, pracował jako robotnik przymusowy w Niemczech. W 1946 r. studiował na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego. Studia ukończył w 1952 r. w Akademii Medycznej w Poznaniu. Następnie został wcielony do wojska, gdzie przez cztery lata pracował jako starszy asystent na oddziale chorób wenerycznych w 107. Wojskowym Szpitalu Garnizonowym w Wąlczu. W kolejnych latach pracował między innymi w sanatorium w Dusznikach-Zdroju i Kudowie, w I Klinice Chorób Wewnętrznych Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie. W 1961 r. uzyskał specjalizację II stopnia z zakresu chorób wewnętrznych, a dwa lata później objął stanowisko ordynatora oddziału chorób wewnętrznych Szpitala Miejskiego w Kaliszu. W 1963 r. obronił pracę doktorską i otrzymał tytuł doktora medycyny. W latach 1973-1978 kierował Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Kadr Medycznych w Kaliszu. W 1978 r. uzyskał specjalizację z kardiologii. Przez wiele lat pełnił funkcję ordynatora Oddziału Kardiologicznego Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Kaliszu. Po przejściu na emeryturę w 1989 r. pracował w Poradni Kardiologicznej „Polikliniki” w Kaliszu. Uhonorowany został najwyższym odznaczeniem lekarskim Gloria Medicinae.

Z. Kledecki był aktywnym działaczem społecznym i politycznym, członkiem Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, prezesem Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego. Pełnił funkcję redaktora „Zeszytów Naukowych Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego”, „Serwisu Informacyjnego Lekarzy Województwa Kaliskiego”, który w późniejszym okresie ukazywał się pt. „Aesculapius: serwis informacyjny lekarzy województwa kaliskiego”. Był także autorem licznych prac naukowych. Organizował kaliski oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej. W autobiograficznej książce wspominał: „Po przyjeździe w 1963 roku do Kalisza zaskoczył mnie brak biblioteki lekarskiej. Postanowiłem temu zaradzić i zacząłem zbierać w szpitalu porzucone egzemplarze czasopism lekarskich i gromadziłem je w moim gabinecie ordynatorskim. Z Głównej Biblioteki Lekarskiej (GBL) w Warszawie otrzymałem wcale pokaźne przesyłki z czasopismami lekarskimi aktualnymi i archiwalnymi. Kompletowałem roczniki, dawałem do oprawy i w ten sposób powstawała od podstaw biblioteka. (...) Do tworzonej biblioteki włączono kilkadziesiąt książek lekarskich z XIX wieku, stanowiące resztki byłej biblioteki Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego. (...) Biblioteka w 2005 roku liczyła 13 tys. książek, 4 tys. czasopism (400 tytułów) i 7 tys. mikrofilmów z czasopism zachodnich. (...) Byłem dumny, że tak rozwinęła się moja inicjatywa z 1963 roku. Niestety! Biblioteka Lekarska, ciesząca się uznaniem lekarzy i nie tylko – została w 2005 roku przeniesiona do Ciechanowa. (...) W ostatniej chwili udało mi się uratować przed wywózką do Ciechanowa około 150 woluminów, w tym druki z wieku XIX.”

Ponadto dr Z. Kledecki był współzałożycielem Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, członkiem Polskiego Związku Filatelistów, członkiem nadzwyczajnym Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, sympatykiem Towarzystwa Przyjaciół Książki w Kaliszu. W 2011 r. otrzymał godność członka honorowego TPK w „uznaniu zasług dla pięknej i wartościowej książki naukowej”.

Był także radnym, początkowo Miejskiej, a następnie Wojewódzkiej Rady Narodowej. W latach 1976-1985 był posłem na Sejm PRL VII i VIII kadencji.

Za swoją aktywną działalność otrzymał liczne wyróżnienia, ordery, medale i odznaki. Między innymi Brązowy Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, tytuł Honorowy Obywatel Miasta Kalisza, Honorowy Przyjaciel Kalisza.

Pisząca te słowa z dr. Zbigniewem Kledeckim pierwszy raz zetknęła się pełniąc dyżury w czytelni Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu. W późniejszym okresie miała

okazje zamieniać z nim parę słów podczas spotkań Towarzystwa Przyjaciół Książki, czy też podczas prac nad artykułami do „Zeszytów Naukowych Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego”. Zachęcał pracowników biblioteki do współpracy, do publikacji w zeszytach, z czego też z chęcią korzystaliśmy.

Był jednym z zasłużonych darczyńców Książnicy. Dzięki osobistemu zaangażowaniu dr. Z. Kledeckiego do biblioteki trafił wspomniany już ocalały fragment księgozbioru Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego, m.in. wydawnictwa XIX-wieczne oraz liczne czasopisma lekarskie. W 2007 r. ukazał się katalog „Księgozbiór Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego w zbiorach Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu”, opracowany przez Henrykę Karolewską, kierowniczkę Działu Informacyjno-Bibliograficznego

Obiad autorski 15.05.2010 r.

Restauracja NOT w Kaliszu. Autorom prac wydrukowanych w nr 15. „Zeszytów Naukowych Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego” wręczono egzemplarze autorskie.

W pierwszym rzędzie od lewej: Józef Tylus, Sławomir Woźniak, Bogumiła Celer, Zbigniew Kledecki, Halina Molenda

W drugim rzędzie od prawej: ks. Jerzy Jeżowski, Piotr Suda, Andrzej Nowicki, Mirosław Zaleski, Mariusz Kurpik

Książnicy. Dr Z. Kledecki wzbogacał swoimi ciekawymi materiałami również Dział Zbiorów Specjalnych, ofiarując cenne dary, wśród nich rękopis pt. *Szpital św. Trójcy z notat A. Chodyńskie-go z 1896 r.*, interesującą kolekcję starych fotografii, pojedyncze egzemplarze obrazków świętych, czy też zbiory falerystyczne (orderów, odznaczenia).

Należał do tych nieprzeciętnych ludzi, którzy potrafią w swoje życie wpisać coś więcej niż codzienność. Zostanie w naszej pamięci jako człowiek ciepły, dobroniosny, o wysokiej kulturze. Póki pamięć o Nim będzie żywa – będzie pośród nas.

Bibliografia:

Andrysiak Ewa, Zbigniew Kledecki (1921-2014): lekarz, działacz społeczny i polityczny, „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Z zagadnień heraldyki i nauk pokrewnych”, 2014, nr 14, s. 227-230.

Kledecki Zbigniew, *Fragmenty życia*, Kalisz 2013.

Publiczna Biblioteka Pedagogiczna
KSIĄŻNICA PEDAGOGICZNA
im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu

ul. Południowa 62
62-800 Kalisz
tel. (62) 767 68 83
www.kp.kalisz.pl
e-mail: biblioteka@kp.kalisz.pl

WSPOMAGANIE PRACY SZKOŁY I PRZEDSZKOŁA

Pomysł na doskonalenie!

Możesz skorzystać z:

- fachowej literatury
 - szkoleń
- konsultacji i warsztatów indywidualnych dla bibliotekarzy szkolnych
- zajęć edukacyjnych dla uczniów
 - punktu bibliotecznego
- możliwości publikacji swoich tekstów w czasopiśmie „Blżej Biblioteki”

Pełna oferta Książnicy dostępna jest na stronie internetowej
www.kp.kalisz.pl

ZAPRASZAMY!

Publiczna Biblioteka Pedagogiczna
KSIĄŻNICA PEDAGOGICZNA
im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu

ul. Południowa 62
62-800 Kalisz
tel. (62) 767 68 83
www.kp.kalisz.pl
e-mail: biblioteka@kp.kalisz.pl

SIEĆ WSPÓŁPRACY I SAMOKSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI-BIBLIOTEKARZY

Spotkajmy się w sieci!

**PRZYJDŹ
DOŁĄCZ
DZIAŁAJ**

**Wybierzmy temat
Uczmy się od siebie
Wspólnie poszukujemy rozwiązań
Korzystajmy z doświadczeń innych**

Jeśli chcesz brać udział w pracach sieci:
napisz do nas maila, zadzwoń
lub przyjdź osobiście - dowiesz się co należy zrobić

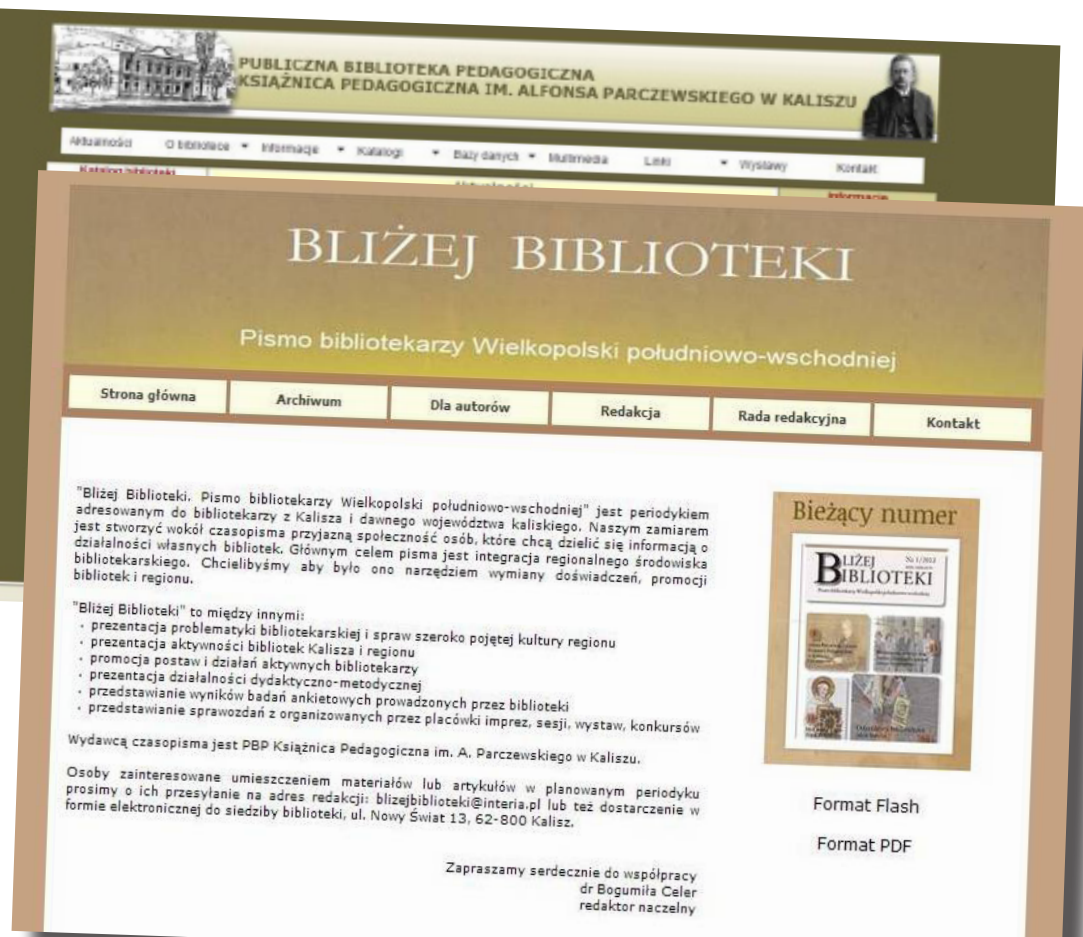
ZAPRASZAMY!

Informacje dla Autorów

1. Warunki ogólne:
 - ▶ należy przysyłać prace wyłącznie własnego autorstwa
 - ▶ przysłane teksty nie mogą być wcześniej nigdzie publikowane
2. Wymogi techniczne:
 - ▶ teksty należy przysyłać elektronicznie na adres: blizejbiblioteki@interia.pl lub dostarczać osobiście w wersji elektronicznej (np. na płycie CD) w formacie Word (rozmiar czcionki: 11, interlinia: 1)
 - ▶ należy załączyć osobno materiały ilustracyjne (w formacie .jpg, .gif lub .tiff) wraz z podaniem ich źródeł
 - ▶ objętość tekstu nie powinna przekraczać 15 stron maszynopisu (rozmiar 11, interlinia 1)
 - ▶ oprócz artykułu należy nadesłać krótką notkę nt. autora (w górnej, lewej części artykułu imię i nazwisko, nazwa instytucji macierzystej (biblioteki), adres, e-mail)
3. Prace zakwalifikowane:
 - ▶ każdy artykuł przechodzi proces redakcji
 - ▶ redakcja zastrzega sobie prawo do wyboru materiałów do publikacji, przeredagowania tekstów, skracania oraz nadawania tytułów
 - ▶ każdy autor przed drukiem podpisuje zgodę na nieodpłatną publikację oraz oświadczenie o autorstwie tekstu
 - ▶ żaden tekst ani zdjęcie publikowane na łamach "Bliżej Biblioteki" nie mogą być reprodukowane bez pisemnej zgody redakcji.

**Zapraszamy Autorów do nadsyłania artykułów
oraz sprawozdań i komunikatów**

Blżej Biblioteki. Pismo bibliotekarzy Wielkopolski południowo-wschodniej

Rada redakcyjna: prof. dr hab. Ewa Andrysiak
prof. dr hab. Krzysztof Walczak
mgr Adam Borowiak
mgr Jadwiga Miluńska-Stasiak

Redaktor naczelna: dr Bogumiła Celer
Redaktor strony internetowej: mgr Anna Wróblewska
Sekretarz redakcji: mgr Anna Wojtyńska

Zespół:
mgr Maria Kubacka-Gorwecka
(Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka w Kaliszu),
mgr Monika Sobczak-Waliś
(Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka w Kaliszu),

mgr Małgorzata Judasz
(Gminna Biblioteka Publiczna im. Braci Gillerów w Opatówku),
mgr Henryka Karolewska
(PBP Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego w Kaliszu),
mgr Bogusława Nowicka
(Biblioteka Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Kaliszu),
mgr Jerzy Wasilkowski
(PBP Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego w Kaliszu)

Wydawca: PBP Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego w Kaliszu
Adres redakcji: 62-800 Kalisz, ul. Południowa 62
tel. (62) 767-68-58, e-mail: blizejbiblioteki@interia.pl

Druk Dangraf Kalisz